

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΔΔΥΔΟΕ

*ΘΕΜΑ: ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ – ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ. ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.*

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

- ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ (ΑΜ): 4042201402039
- ΕΠΩΝΥΜΟ: ΛΟΥΚΑ
- ΟΝΟΜΑ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΕΙΡΗΝΗ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπόνηση της διπλωματικής αυτής γίνεται στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών ΟΔΔΥΔΟΕ για το ΑΕΙ Πελοποννήσου και του τμήματος Οικονομικών Επιστημών.

Στη παρούσα εργασία αρχικά θα αναλύσουμε την έννοια της φορολογίας και το ισχύον φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα. Στη συνέχεια θα παραθέσουμε τις κατηγορίες των φόρων και πως αυτοί επιδρούν τόσο στα φυσικά όσο και στα νομικά πρόσωπα.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τη φορολογία που ισχύει σήμερα για τα φυσικά πρόσωπα και τις κλίμακες καθώς και για τις επιχειρήσεις. Θα αναφερθούμε επίσης και θα μελετήσουμε την έκταση της φοροδιαφυγής η οποία αποτελεί ένα τροχοπέδη για την ανάπτυξη ενός υγιούς φορολογικού συστήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε, όσο αυτό είναι εφικτό, τους δείκτες φορολογίας σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, διακρίνοντας κάποιες από αυτές ως φορολογικούς παραδείσους και κέντρα έλξης για μετανάστευση των επιχειρήσεων. Επίσης θα αναλύσουμε κίνητρα και αντικίνητρα για την εξάλειψη της φοροδιαφυγής.

Στο τελευταίο κεφαλαίο θα παρουσιάσουμε με τη μορφή μελέτης περίπτωσης παραδείγματα επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων και πως αυτά επηρεάζονται από τη φορολογία. Θα παραθέσουμε προτάσεις για εξυγίανση του συστήματος και θα θέσουμε τις βάσεις για περαιτέρω μελέτη του θέματος.

Εν κατακλείδι, θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κ. Ειρήνη Δασκαλοπούλου, η οποία βοήθησε πάρα πολύ ώστε να ολοκληρωθεί αυτή η εργασία. Την ευχαριστώ πολύ για όλα όσα μου δίδαξε, για το επιστημονικό υλικό που μου προσέφερε, τις συμβουλές της, την συμπαράσταση της και τον χρόνο που μου αφιέρωσε.

ABSTRACT

The preparation of this diploma is part of the graduate curriculum ODDYDOE of the University of Peloponnese and the section of Economics science.

In this project we will first analyze the concept of taxation and hip tax system in Greece. Then we'll list the categories of taxes and how they affect both natural and legal persons.

In the next chapter we will examine the tax currently applicable to natural persons and scales as well as for business. In this header, we will also study the extent of tax evasion which is a hindrance to the development of a sound tax system.

The third chapter will present as much as possible the tax indicators in other European countries distinguishing some of them as tax havens and centers of attraction for immigration business. We will also analyze incentives and disincentives to eliminate fraud.

In the last chapter we will present in the form of case study examples of businesses and individuals and how they are affected by taxes. We quote proposals for improvement of the system and lay the foundation for further study of this matter.

In conclusion I want to thank my supervisor Professor Mrs Irene Daskalopoulou, who helped me to complete this essay. I thank her for everything she taught me, for the scientific material she offered me, her advice and support and the time she devoted to me.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	5
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	5
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	6
1.3 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΩΝ.....	7
1.4 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	12
2.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.....	12
2.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.....	17
2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ	27
2.3.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	29
2.3.2. Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	35
3.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε.-ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	35
3.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	44
3.3 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	48
3.3.1. Νομοθετικές / Πολιτικές Αιτίες	48
3.3.2. Τεχνολογικές Αιτίες.....	52
3.3.3. Γραφειοκρατικές / Οργανωτικές Αιτίες	54
3.3.4. Διαρθρωτικές Αιτίες	55
3.3.5. Πολιτισμικές Αιτίες (Φορολογική Κουλτούρα)	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	56
4.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ.....	56
4.2 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ.....	59
4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	68
4.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως υποχρέωση των ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή ήταν απλά ένας γαιοκτήμονας στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές, και αυτός με τη σειρά του τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή.

Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο επί Βυζαντίου παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι εισφορές να καταβάλλονται στην κοινότητα αντί για κάποιο άρχοντα και αυτή με τη σειρά της να αποδίδεται στο κράτος.

Ιστορικά υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι ένας πολίτης ή περίοικος (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από σχετική συνθήκη που έχει υπογραφεί. Αυτό συνέβη στο Μεσαίωνα, όπου σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο, ενώ το ίδιο σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Οι υποχρεωτικές εισφορές αρχικά ήταν ένα μέρος της σοδειάς, όπως συνέβαινε στην Αρχαία Αίγυπτο και αργότερα αντικαταστάθηκαν με χρήματα μετά την εφεύρεσή του. Ωστόσο, ο υπολογισμός της υποχρεωτικής καταβολής εξακολουθούσε να γίνεται με βάση την έκταση των κτημάτων του φορολογούμενου μέχρι και μετά τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε πολλά κράτη.

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Ο φόρος αποτελεί αναγκαστική εισφορά που καταβάλλεται από το πολίτη και την επιχείρηση χωρίς ειδική αντιπαροχή και την εισπράττει το κράτος για να αντιμετωπίσει τις κρατικές δαπάνες. Η αντιπαροχή όμως έχει και γενικότερο χαρακτήρα αφού με τους φόρους το κράτος διαμορφώνει το οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο όλων των πολιτών.

Οι φόροι έχουν 2 βασικά γνωρίσματα:

- Αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό τομέα στο δημόσιο
- Αποτελούν μονομερές μέσο, δηλαδή μέσο που συνεπάγεται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των τελευταίων προς τους πρώτους.

Ο λόγος ύπαρξης των φόρων είναι η δημιουργία ρευστότητας του κράτους ή διαφορετικά όπως ονομάζεται ταμειευτικής λειτουργίας. Μέσα από τους φόρους επίσης επιδιώκεται και η υλοποίηση κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής.

Η οικονομική λειτουργία των φόρων αναφέρεται κυρίως:

1. στην ανακατανομή των πόρων στατικά, δηλαδή ανάμεσα στα διάφορα αγαθά και τις υπηρεσίες
2. σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδα πλήρης απασχόλησης
3. καταπολέμηση της ανεργίας
4. καταπολέμηση του πληθωρισμού
5. προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας

Η κοινωνική λειτουργία των φόρων αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή βελτίωσης της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου.

Η φορολογία αποτελεί μια σημαντική δραστηριότητα των δημοσίων φορέων σε όλες τις χώρες του κόσμου, και ιδιαίτερα στις περισσότερο ανεπτυγμένες, αφού εξασφαλίζει

συνήθως περισσότερο από το 90% των εσόδων τους. Για το λόγο αυτό αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό αντικείμενο μελέτης, με το οποίο ασχολούνται τόσο η οικονομική, όσο και άλλες επιστήμες, όπως π.χ. η νομική επιστήμη, η πολιτική επιστήμη, η διοικητική επιστήμη.

1.3 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΩΝ

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα περιλαμβάνει μια ευρεία κατηγορία φόρων από τους οποίους άλλοι έχουν ως βάση το εισόδημα, άλλοι έχουν ως βάση την περιουσία και άλλη την καταναλωτική δαπάνη. Η επιβολή των φόρων γίνεται είτε από το κράτος κάποιοι από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλοι από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο βασικότερος από άποψη εσόδων φόρος στη χώρα μας είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.¹

ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Το εισόδημα των πολιτών ενός κράτους αποτελεί βασική πηγή για την άντληση εσόδων για το κράτος δηλαδή την επιβολή φόρου στο εισόδημα.

Το εισόδημα προέρχεται από κάποιες δραστηριότητες οι οποίες ορίζονται από τη φορολογική νομοθεσία και είναι:

- I. Εισόδημα από ακίνητα
- II. Εισόδημα από κινητές αξίες
- III. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- IV. Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- V. Εισόδημα από μισθωτές επιχειρήσεις
- VI. Εισόδημα από υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή

Ο φόρος εισοδήματος επιβάλλεται στο καθαρό εισόδημα δηλαδή εκείνο το εισόδημα από το οποίο έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για την απόκτηση του.

ΦΟΡΟΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

---

¹ Συγκουρίδου Αθηνά- (Καβάλα 2011)- «Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα: μια διαχρονική προσέγγιση σε θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο» (Σελ.26)

Οι φόροι περιουσίας προσδιορίζονται με βάση την αξία, τον όγκο ή άλλο χαρακτηριστικό της περιουσίας των φορολογουμένων. Το βασικό γνώρισμα αυτών των φόρων είναι η βάση υπολογισμού και όχι η πηγή από την οποία προέρχονται τα χρήματα για την κάλυψη τους.

Οι φόροι περιουσίας διακρίνονται σε:

- I. Φόρους κατοχής περιουσίας
- II. Φόρους μεταβίβασης περιουσίας

ΦΟΡΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

Η φορολόγηση της δαπάνης των πολιτών μπορεί να γίνει κατά 2 τρόπους:

- I. Άμεσους φόρους που περιορίζονται στη καταναλωτική δαπάνη
- II. Έμμεσους φόρους δαπάνης όπως επενδύσεις και δημόσιες δαπάνες

ΕΙΔΙΚΟΙ ΦΟΡΟΙ ΔΑΠΑΝΗΣ

Οι ειδικοί φόροι δαπάνης επιβάλλονται πάνω σε συγκεκριμένα προϊόντα και ως βάση χρησιμοποιείται άλλοτε η αξία και άλλοτε η ποσότητα. Για την επιβολή των φόρων αυτών που συνήθως εφαρμόζονται συντελεστές υψηλότεροι από τους συντελεστές γενικής δαπάνης.

Φόροι ρυθμιστικής κατανάλωσης: Εφαρμόζονται με σκοπό να διορθώσουν τη κατανομή των πόρων. Επιβαρύνουν ορισμένα αγαθά που οι φορείς της δημοσιονομικής επιθυμούν να μειώσουν την κατανάλωση τους. Τέτοια αγαθά μπορεί να είναι όσα προκαλούν εξωτερικές επιβαρύνσεις στο κοινωνικό σύνολο και ο μηχανισμός των τιμών δεν μπορεί να τα παράγει στην ποσότητα που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο αλλά οδηγεί σε παραγωγή μεγαλύτερη.

Ανταποδοτικοί φόροι: Επιβάλλονται συνήθως με βάση την αρχή του ανταλλάγματος και καλύπτουν ορισμένα αγαθά που το όφελος του μπορεί να διαιρεθεί και επιπλέον η

κοινωνία θεωρεί ως δίκαιη την επιβάρυνση των πολιτών με βάση το ειδικό όφελος που αποκομίζει ο καθένας από τα αγαθά αυτά.

Φόροι πολυτελείας: Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται συνήθως σε ορισμένα προϊόντα που θεωρούνται είδη πολυτελείας και έχουν σκοπό να μειώσουν την αντίστροφη προοδευτικότητα των έμμεσων φόρων, γιατί επιβάλλονται σε είδη που καταναλώνονται περισσότερο από τις υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις.

Φόροι ταμιευτικοί: Αυτοί επιβάλλονται με μοναδικό σκοπό να αποφέρουν έσοδα χωρίς άλλη δικαιολογία. Αφορούν κυρίως αγαθά πλατιάς κατανάλωσης που η ελαστικότητα της ζήτησης τους σχετικά με την τιμή είναι μικρή ώστε να μην μπορούν να τους αποφύγουν οι καταναλωτές.

Από τα βασικότερα αγαθά της οικονομίας στα οποία επιβάλλονται ειδικοί φόροι είναι τα τσιγάρα, τα καύσιμα και τα αυτοκίνητα.

1.4 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η φορολογική πολιτική είναι ένα κρατικό εργαλείο απόκτησης εσόδων από φυσικά και μη πρόσωπα με απώτερο σκοπό τη βιωσιμότητα. Διαχρονικά είναι ένα από τα μείζονα προβλήματα που απασχολούν την εκάστοτε κυβέρνηση. Έχουμε γίνει θεατές στην συνεχή αλλαγή του φορολογικού συστήματος επειδή πάντα υπάρχουν αδυναμίες τόσο στην ισοδύναμη απόδοση των φόρων όσο και στην είσπραξη τους.

Πρόκειται για ένα σχίσμα ανάμεσα στην αφορολογησία και στην υπερφορολόγηση: άλλοι φορολογούνται βαριά άλλοι καθόλου άλλοι λιγότερο. Αλλά ως γνωστών κάποιοι είναι πιο ίσοι έναντι άλλων λόγω κοινωνικών κριτηρίων, τάξικών και πολιτικών. Η αφορολογησία ακολουθεί πάντοτε την κοινωνική ισχύ και η υπερφορολόγηση τη κοινωνική αδυναμία. Είναι δεδομένα τα οποία σκιάζουν το κάθε φορολογικό σύστημα εκτοπίζοντας αυτό από τον αρχικό σκοπό του. Παρόλα αυτά το κράτος δικαίου προσπαθεί να είναι αξιοκρατικό όσο αυτό είναι εφικτό.

Στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε τις επιδράσεις της φορολογικής πολιτικής στο εισόδημα, την κατανάλωση και την απασχόληση.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Οι φόροι επηρεάζουν το εισόδημα ενός νοικοκυριού, και επομένως και τη διανομή του κατά εισοδηματικές τάξεις, τόσο από την πλευρά της απόκτησης του εισοδήματος όσο και από την πλευρά της χρησιμοποίησής τους. Οι επιδράσεις των φόρων στην διανομή του εισοδήματος μπορεί να είναι άμεσες όπως και έμμεσες. Οι φόροι εισοδήματος και περιουσίας, μειώνουν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, ενώ οι έμμεσοι φόροι αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων και περιορίζουν το πραγματικό τους εισόδημα. Οι πρώτοι επηρεάζουν το εισόδημα από την πλευρά κτήσής τους, ενώ οι δεύτεροι επηρεάζουν το εισόδημα από την πλευρά της χρησιμοποίησής του. Οι επιδράσεις αυτές της φορολογίας στη διανομή του εισοδήματος χαρακτηρίζονται ως άμεσες επιδράσεις της φορολογίας στο εισόδημα και στην διανομή.

Εκτός από τις παραπάνω άμεσες επιδράσεις, οι φόροι προκαλούν συνήθως και έμμεσες επιδράσεις. Μπορεί να επηρεάζουν τα κίνητρα των νοικοκυριών για εργασία και αποταμίευση, την κατανομή των πόρων στην οικονομία και να προκαλούν υπερβάλλον βάρος, το οποίο μειώνει το πραγματικό εισόδημα και την ευημερία των νοικοκυριών. Τέλος, οι φόροι μπορεί να επηρεάζουν τη μακροοικονομική κατάσταση της οικονομίας, την απασχόληση και τα εισοδήματα. Αν οι έμμεσες επιδράσεις στο εισόδημα, διαφέρουν ανάμεσα στα διάφορα νοικοκυριά, η διανομή του εισοδήματος μεταβάλλεται και πάλι. Οι έμμεσες επιδράσεις των φόρων στη διανομή του εισοδήματος είναι δύσκολο να αξιολογηθούν και ακόμη δυσκολότερο να ποσοτικοποιηθούν και συνήθως δεν εξετάζονται.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Από τη μεριά της κατανάλωσης, όπως υποδείξαμε και στο κεφάλαιο 1, υπάρχει εξάρτηση αυτής και του φόρου. Είναι προφανές ότι η οποιαδήποτε αύξηση της φορολογίας θα ροκανίσει το εισόδημα για κατανάλωση και συνήθως εκείνο το εισόδημα που προοριζόταν για υπερκατανάλωση. Ενώ, όταν μια οικονομία βρίσκεται σε συνθήκες

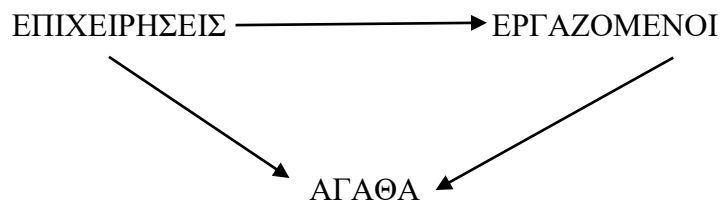
ύφεσης, η επιβολή φόρων θα αρχίζει να ροκανίζει την αποταμίευση, με συνέπεια τη μείωση της.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο φορολογικός συντελεστής επιβάλλεται και συνήθως αυξάνεται κατά δυο κύριους λόγους.

- Σε οικονομίες, οι οποίες παρουσιάζεται συσσωρευμένος πλούτος σε μορφή αποταμίευσης αλλά και επενδύσεων σε διάφορα χαρτοφυλάκια.
- Σε οικονομίες, οι οποίες είναι σε συνεχή ύφεση με σκοπό την τόνωση των κρατικών εσόδων και μετέπειτα στη δημιουργία κρατικών δαπανών.

Θα επικεντρωθούμε κυρίως στη παρακμάζουσα οικονομία όπου η φορολογία είναι υψηλή και αυξανόμενη χωρίς προσανατολισμό και ισονομία (παρακάτω γίνονται κάποιες προτάσεις – ενδεικτικές πρακτικές). Στη περίπτωση αυτή η απασχόληση βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα συμπαρασύροντας και τους μισθούς οι οποίοι προέρχονται κατά κύριο λόγο από τον ιδιωτικό τομέα. Οπότε η αυστηρή φορολόγηση των επιχειρήσεων οδηγεί σε αποδημία αυτών σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, σε απόκρυψη των πραγματικών κερδών που πρέπει να φορολογηθούν(EBIT) καθώς και μείωση ακόμα και απόλυση των εργαζομένων με σκοπό τη βιωσιμότητα της επιχείρησης σε αυτό το δύσκολο οικονομικό-πολιτικό περιβάλλον.

Στο σχεδιάγραμμα αυτό, βλέπουμε ότι η αύξηση είτε των άμεσων είτε των έμμεσων φόρων συρρικνώνουν την αγορά όπου κινητήρια δύναμη αυτής είναι κατανάλωση.

Σύμφωνα με τη μακροοικονομία στο σημείο όπου το εισόδημα δεν θα επαρκεί θα αντλούνται αποθέματα από την αποταμίευση αλλά για αγαθά τα οποία θα είναι βασικά. Οι επιχειρήσεις δεν θα είναι σε θέση να μειώσουν τις τιμές και θα οδηγηθούν σε κατάρρευση. Οπότε φτάνουμε στη εικόνα που παρουσιάζει η χώρα μας. Η τόνωση μπορεί να γίνει μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά σε ένα τόσο αναξιόπιστο περιβάλλον όπου τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ξεπερνούν το 30% είναι ανέφικτο. Οπότε λύση είναι η προσφυγή σε δανεισμό από τρίτους με κόστος το οποίο θα αποπληρώνεται από τα φορολογικά έσοδα αυτά τα χρήματα δεν θα εισρέουν στην αγορά η οποία σε περιόδους κρίσης διψά για ρευστότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Φυσικό πρόσωπο είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται κυρίως σε οικονομικούς - φορολογικούς και νομικούς όρους και υποδηλώνει έναν "απλό" άνθρωπο.

Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ένας προοδευτικός φόρος στο εισόδημα ενός ατόμου, κι αυτό σημαίνει ότι αυξανόμενου του εισοδήματος, αυξάνεται η φοροδοτική ικανότητα και επιβάρυνση του. Αποτελεί, συνεπώς, αυτόματο σταθεροποιητή της οικονομίας. Επιπλέον είναι φόρος ο οποίος καταβάλλεται στην πηγή που δημιουργείται το εισόδημα κι έτσι έχει άμεση συνέπεια στο διαθέσιμο εισόδημα.

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (εργοδοτών και εργαζομένων) είναι επίσης, μια οιονεί άμεση φορολογία γιατί ουσιαστικά επιβάλλονται στο εισόδημα (μισθοί-ημερομίσθια) και η αυξομείωση τους επηρεάζει το κόστος παραγωγής, τον πληθωρισμό και τη ζήτηση.

Η φορολογία κάθε προσώπου γίνεται με βάση το κώδικα φορολογίας και τα σχετικά άρθρα αυτού.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κώδικα φορολογίας υποκείμενος σε φόρο είναι:

- Ο φορολογούμενος που έχει τη φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά του που προκύπτει στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, ήτοι το παγκόσμιο εισόδημά του και αποκτάται μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος.
- Ο φορολογούμενος που δεν έχει τη φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά του που προκύπτει στην Ελλάδα και αποκτάται μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος.

Σύμφωνα με το Άρθρο 4 Φορολογική κατοικία ορίζεται:

1. Ένα φυσικό πρόσωπο θεωρείται φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, εφόσον:

- α) έχει στην Ελλάδα τη μόνιμη ή κύρια κατοικία του, ή τη συνήθη διαμονή του, ή το κέντρο των ζωτικών του συμφερόντων ήτοι τους προσωπικούς, οικονομικούς ή κοινωνικούς δεσμούς του
- β) είναι προξενικός, διπλωματικός ή δημόσιος λειτουργός παρόμοιου καθεστώτος ή δημόσιος υπάλληλος που έχει την ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στην αλλοδαπή.

2. Ένα φυσικό πρόσωπο που έχει φυσική παρουσία στην Ελλάδα για χρονικό διάστημα άνω των εκατόν ογδόντα τριών (183) ημερών εντός οποιασδήποτε δωδεκάμηνης περιόδου, αδιαλείπτως ή με διαλείμματα, είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδος για το φορολογικό έτος στη διάρκεια του οποίου συμπληρώνεται η δωδεκάμηνη περίοδος.

Το άρθρο 7 ορίζει το φορολογητέο εισόδημα:

Φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε. από το ακαθάριστο εισόδημα. Ο Κ.Φ.Ε. διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων:

- α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις
- β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα
- γ) εισόδημα από κεφάλαιο

δ) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Άρθρο 11 Εξαρτώμενα μέλη

1. Ως εξαρτώμενα μέλη του φορολογούμενου, θεωρούνται:

- α) ο (η) σύζυγος, εφόσον δεν έχει ίδια φορολογητέα εισοδήματα οποιασδήποτε πηγής,
- β) άγαμα τέκνα, εφόσον: i) είναι ανήλικα έως 18 ετών ή , ii) υπηρετούν τη στρατιωτική θητεία τους,
- γ) τα παρακάτω φυσικά πρόσωπα με ποσοστό νοητικής ή σωματικής αναπηρίας τουλάχιστον 67%, εφόσον είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε χηρεία: i) τέκνα του φορολογούμενου, ii) αδελφοί και αδελφές των δύο συζύγων.
- δ) ανιόντες,
- ε) ανήλικα ορφανά από πατέρα και μητέρα που έχουν έως τρίτου βαθμού συγγένεια με το φορολογούμενο ή τον/τη σύζυγο.

2. Τα φυσικά πρόσωπα που αναφέρονται στις περιπτώσεις (β), (δ), και (ε) της παραγράφου 1 δεν θεωρούνται εξαρτώμενα μέλη, εάν το ετήσιο εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ και εφόσον συνοικούν με το φορολογούμενο. Τα φυσικά πρόσωπα της περίπτωσης γ) της παραγράφου 1, δεν θεωρούνται εξαρτώμενα μέλη, εάν το ετήσιο εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ.

3. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 2, δεν λαμβάνονται υπόψη οι παρακάτω κατηγορίες εισοδήματος: α) διατροφή που καταβάλλεται στο ανήλικο τέκνο με δικαστική απόφαση ή με συμβολαιογραφική πράξη, β) εξωϊδρυματικό επίδομα ή προνοιακά επιδόματα αναπηρίας που χορηγούνται από το κράτος.

4. Το εισόδημα των ανήλικων τέκνων προστίθεται στα εισοδήματα και φορολογείται στο όνομα του γονέα που ασκεί τη γονική μέριμνα. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται για τις ακόλουθες κατηγορίες εισοδημάτων σχετικά με τα οποία το ανήλικο τέκνο υπέχει δική του φορολογική υποχρέωση: α) το εισόδημα που αποκτά το ανήλικο από εργασιακή σχέση σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 12, β) συντάξεις που περιήλθαν στο ανήλικο τέκνο λόγω θανάτου του πατέρα ή της μητέρας του.

Άρθρο 12 Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις

1. Το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος που αποκτώνται στο πλαίσιο υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.

2. Για τους σκοπούς του Κ.Φ.Ε, εργασιακή σχέση υφίσταται όταν ένα φυσικό πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες: α) στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο, β) βάσει σύμβασης, προφορικής ή έγγραφης, με την οποία το φυσικό πρόσωπο αποκτά σχέση εξαρτημένης εργασίας με άλλο πρόσωπο, το οποίο έχει το δικαίωμα να ορίζει και να ελέγχει τον τρόπο, το χρόνο, και τον τόπο εκτέλεσης των υπηρεσιών, γ) οι οποίες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία περί μισθολογίου και ειδικών μισθολογίων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, δ) ως διευθυντής ή μέλος του ΔΣ εταιρείας ή κάθε άλλου νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, ε) ως δικηγόρος έναντι πάγιας αντιμισθίας για την παροχή νομικών υπηρεσιών, στ) βάσει έγγραφων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών ή συμβάσεων έργου, με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες τα οποία δεν υπερβαίνουν τα τρία (3), ή, εφόσον υπερβαίνουν τον αριθμό αυτόν, ποσοστό εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) του ακαθάριστου εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα προέρχεται από ένα (1) από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που λαμβάνουν τις εν λόγω υπηρεσίες και εφόσον οι ετήσιες επιχειρηματικές δαπάνες που θα εξέπιπταν σύμφωνα με το άρθρο 22, δεν υπερβαίνουν το ποσό των εννέα χιλιάδων διακοσίων πενήντα δύο (9.250) ευρώ. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που ο φορολογούμενος αποκτά εισόδημα από μισθωτή εργασία σύμφωνα με μία από τις περιπτώσεις α' έως ε' του παρόντος άρθρου.

3. Ως ακαθάριστα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις θεωρούνται τα εξής:

- α) ημερομίσθιο, μισθός, επίδομα αδείας, επίδομα ασθενείας, επίδομα εορτών, αποζημίωση μη ληφθείσας άδειας, αμοιβές, προμήθειες, επιμίσθια και φιλοδωρήματα
- β) επιδόματα περιλαμβανομένων του επιδόματος κόστους διαβίωσης, της ημερήσιας αποζημίωσης, του επιδόματος ενοικίου, της αποζημίωσης εξόδων φιλοξενίας ή ταξιδιού,
- γ) αποζημίωση εξόδων στα οποία έχει υποβληθεί ο εργαζόμενος ή συγγενικό πρόσωπο του εργαζομένου, δ) παροχή οποιασδήποτε μορφής που λαμβάνει ο εργαζόμενος πριν την έναρξη της εργασιακής σχέσης, ε) αποζημιώσεις για τη λύση ή καταγγελία της

εργασιακής σχέσης, στ) συντάξεις που χορηγούνται από κύριο και επικουρικό φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης, καθώς και από επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο, ζ) το ασφάλισμα που καταβάλλεται εφάπαξ ή με τη μορφή περιοδικής παροχής στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων, η) κάθε άλλη παροχή που εισπράττεται έναντι υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης.

Άρθρο 15 Φορολογικός συντελεστής

1. Το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις υποβάλλεται σε φόρο σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας 1.1. Φορολογικοί συντελεστές

Φορολογητέο εισόδημα (Ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φορολογική κλίμακα (Ευρώ)	Σύνολο Εισόδημα (Ευρώ)	Φόρος (Ευρώ)
≤ 25.000	22%	5.500	25.000	5.500
$25.001 \leq 42.000$	32%	5.440	42.000	10.940
≥ 42.001	42%			

Πηγή: Taxheaven

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται για το εισόδημα από μισθωτή εργασία που αποκτούν:

α) οι αξιωματικοί που υπηρετούν σε πλοία του εμπορικού ναυτικού και το οποίο φορολογείται με φορολογικό συντελεστή 15%, και

β) το κατώτερο πλήρωμα που υπηρετεί σε πλοία του εμπορικού ναυτικού και το οποίο φορολογείται με φορολογικό συντελεστή 10%.

3. Με την επιφύλαξη της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 14, φορολογείται αυτοτελώς με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, κάθε εφάπαξ αποζημίωση που παρέχεται από οποιονδήποτε φορέα και για οποιονδήποτε λόγω διακοπής της σχέσεως εργασίας ή άλλης σύμβασης, η οποία συνδέει το φορέα με το δικαιούχο της αποζημίωσης.

Ο φόρος υπολογίζεται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Πίνακας: 1.2. Κλίμακα υπολογισμού φόρου

Κλιμάκιο αποζημίωσης (ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής
0-60.000	0%
60.001-100.000	10%
100.001-150.000	25%
150.001 και άνω	30%

Πηγή: Taxheaven

4. Το ασφάλισμα που καταβάλλεται στο πλαίσιο ομαδικών ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων φορολογείται αυτοτελώς:

α) με συντελεστή δεκαπέντε τοις εκατό (15%) για κάθε περιοδικά καταβαλλόμενη παροχή.

β) με συντελεστή δέκα τοις εκατό (10%) για εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή μέχρι σαράντα χιλιάδες (40.000) ευρώ και με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) για εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή που υπερβαίνει τις σαράντα χιλιάδες (40.000) ευρώ. Οι συντελεστές των ανωτέρω περιπτώσεων αυξάνονται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) σε περίπτωση είσπραξης από το δικαιούχο ποσού πρόωρης εξαγοράς. Δεν θεωρείται πρόωρη εξαγορά κάθε καταβολή που πραγματοποιείται σε εργαζόμενο ο οποίος έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα ή έχει υπερβεί το 60^ο έτος της ηλικίας του.

2.2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Νομικό πρόσωπο χαρακτηρίζεται μια ένωση φυσικών προσώπων ή ομάδα περιουσίας που έχει αυτοτελώς ικανότητα Δικαίου, είναι δηλαδή υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων².

Το Δίκαιο ως πρόσωπα θεωρεί και ενώσεις φυσικών προσώπων ή περιουσίας για την θεραπεία κοινωνικών αναγκών. Έτσι το "νομικό πρόσωπο" (αν και πράγματι δεν υπάρχει

²https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF

τέτοιο στη φύση) αναγνωρίζεται όμως «κατά πλάσμα δικαίου»³ ως υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, συνεπώς με αυτοτελή ικανότητα Δικαίου.

Για την διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας οδήγησαν στη δημιουργία της έννοιας των νομικών προσώπων. Έτσι ένα νομικό πρόσωπο μπορεί να αποκτά δικαιώματα και υποχρεώσεις χωρίς να δεσμεύονται από αυτά τα μέλη του, να πράττει δηλαδή "ιδίω ονόματι". Το νομικό πρόσωπο δεσμεύεται από τις πράξεις των οργάνων του και αποκτά δικαιώματα και υποχρεώσεις με απόφασή τους.

Στα νομικά πρόσωπα κρίσιμες είναι οι εξουσίες διαχείρισης (εσωτερικές σχέσεις)⁴ και εκπροσώπησης (σχέσεις με τρίτους). Το ποιο όργανο τις έχει, καθορίζεται από το νόμο και από το καταστατικό ή τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας του νομικού προσώπου. Τα εσωτερικά αυτά έγγραφα εξειδικεύουν στο πλαίσιο του νόμου ποιο όργανο και με ποιο τρόπο χρειάζεται να αποφασίσει, προκειμένου το νομικό πρόσωπο να αναλάβει ένα δικαίωμα ή μια υποχρέωση.

Η φορολογία κάθε νομικού προσώπου γίνεται με βάση το κώδικα φορολογίας και τα σχετικά άρθρα αυτού.⁵

Συγκεκριμένα οι γενικές διατάξεις⁶:

Με τα άρθρα 44 έως 46 κατά τη συνήθη πρακτική ορίζεται το αντικείμενο της φορολογίας νομικών προσώπων, των νομικών οντοτήτων, τα υποκείμενα του φόρου και τα απαλλασσόμενα νομικά πρόσωπα. Δια της παραπομπής στους σχετικούς ορισμούς του ΚΦΕ αποσαφηνίζεται το πεδίο εφαρμογής για την επιβολή της φορολογίας νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων. Εξάλλου με τη ρητή αναφορά των απαλλασσομένων

---

³ Ομοίως

⁴ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF

⁵ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ «ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ, ΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Ν. 4046/2012, ΤΟΥ Ν. 4093/2012 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 4127/2013 ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» (ΣΕΛ. 24-38)

⁶ **Ομοίως (για τις σελίδες 18 έως 26 της παρούσας εργασίας στις οποίες κάποια κομμάτια έχουν μεταφερθεί ακριβώς ώστε να μην αλλοιωθεί το περιεχόμενο του νόμου)***

νομικών προσώπων προσαρμόζεται η εθνική νομοθεσία στα διεθνή πρότυπα και τη νομολογία.

Στο άρθρο 44: Αντικείμενο της φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων ρυθμίζεται το αντικείμενο της φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

Στο άρθρο 45: Με τις διατάξεις του καθορίζονται τα υποκείμενα του φόρου.

Ενώ στο άρθρο 46: Τα απαλλασσόμενα νομικά πρόσωπα ρυθμίζονται από το φόρο εισοδήματος νομικά πρόσωπα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και γίνεται προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στη ΣΛΕΕ και τη νομολογία του ΔΕΕ (π.χ. απαλλαγή των εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου και των ΟΣΕΚΑ).

Στην συνέχεια να προχωρήσουμε στην ανάλυση του νόμου θα κάνουμε αναφορά στο Φορολογητέο εισόδημα:

Συγκεκριμένα στο άρθρο 47 : Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα όπου στη παράγραφο 1 ορίζεται ο τρόπος προσδιορισμού των κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα για τα νομικά πρόσωπα ή τις νομικές οντότητες του άρθρου 45, ο οποίος γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 21 του παρόντος Κώδικα. Ενώ στη παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου τίθεται ο κανόνας ότι τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα με το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων τους και συνεπώς όλα τα έσοδα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα ή οι νομικές οντότητες του άρθρου 45 θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα και συνεπώς υπόκεινται στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

Στη συνέχεια στο άρθρο 48: Απαλλαγή ενδοομιλικών μερισμάτων οι διατάξεις του άρθρου αυτού κρίνονται απαραίτητες προκειμένου να αντιμετωπισθούν περιορισμοί, μειονεκτήματα ή στρεβλώσεις του υφιστάμενου φορολογικού συστήματος με την

εισαγωγή ουδέτερων φορολογικών κανόνων για να ενισχυθεί η ανταγωνιστική θέση των ελληνικών επιχειρήσεων διεθνώς.

Ειδικότερα, ορίζεται η φορολογική μεταχείριση (απαλλαγή) των ενδοομιλικών μερισμάτων που εισπράττουν οι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας καθώς και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να τύχουν της απαλλαγής τα πιο πάνω εισοδήματα που αποκτούν τα εν λόγω πρόσωπα. Τα παραπάνω ισχύουν επίσης για νομικά πρόσωπα που δεν είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας, εφόσον το ενδοομιλικό μέρισμα συνδέεται με επιχειρηματικές δραστηριότητες που διεξάγονται από αυτά τα νομικά πρόσωπα εντός ή μέσω μόνιμης εγκατάστασης στην Ελλάδα. Επιπλέον, για την εφαρμογή της απαλλαγής σε περιπτώσεις διανομής κερδών σε λήπτη φορολογούμενο που δεν έχει διακρατήσει το ελάχιστο προβλεπόμενο ποσοστό συμμετοχής καθορίζεται ειδική διαδικασία προσωρινής απαλλαγής με παροχή εγγυήσεων στη φορολογική διοίκηση.

Στο άρθρο 49: Υποκεφαλαιοδότηση, στις διατάξεις του συγκεκριμένου άρθρου εισάγονται, για την αντιμετώπιση καταχρήσεων, κανόνες υποκεφαλαιοδότησης σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική και τα οριζόμενα στις οδηγίες του Ψηφίσματος του Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης της 8ης Ιουνίου 2010 για το συντονισμό των κανόνων περί ελεγχόμενων αλλοδαπών εταιριών (EAE) και περί υποκεφαλαιοποίησης εντός της ΕΕ (2010/C 156/01).

Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 1 καθορίζεται η έννοια της υποκεφαλαιοδότησης σε συνάρτηση με το EBITDA. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι οι καθαροί τόκοι δεν εκπίπτουν κατά το βαθμό που υπερβαίνουν το δέκα τοις εκατό (10) % των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων, ήτοι το EBITDA. Στην παράγραφο 3 σημειώνεται ότι οι δαπάνες τόκων της παραγράφου 1 αναγνωρίζονται πλήρως ως εκπιπόμενες επιχειρηματικές δαπάνες εφόσον η επιχείρηση: α. δεν είναι μέλος ομίλου και β. το ποσό των εγγεγραμμένων στα βιβλία καθαρών δαπανών τόκων δεν υπερβαίνει το ποσό του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) ευρώ το χρόνο. Στην παράγραφο 4 προβλέπεται ότι οι δαπάνες τόκων που δεν εκπίπτουν σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν να

μεταφέρονται για πέντε (5) έτη. Τέλος στην παράγραφο 5 αναφέρεται η γενική εξαίρεση των πιστωτικών ιδρυμάτων από την εφαρμογή της διάταξης αυτής.

Επιπροσθέτως στο άρθρο 50: Ενδοομιλικές συναλλαγές, καθιερώνεται η υιοθέτηση της αρχής των ίσων αποστάσεων (ανοιχτής αγοράς, πλήρους ανταγωνισμού - Arm's Length Principle) προκειμένου να διαπιστωθεί εάν μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων πραγματοποιούνται συναλλαγές με οικονομικούς όρους διαφορετικούς από εκείνους που θα είχαν συμφωνηθεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων ή που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων και τρίτων, και επηρεάζουν τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών με μεταφορά τους. Η αρχή αυτή καθιερώθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Προτύπου Σύμβασης Φορολογικών Συμβάσεων του Ο.Ο.Σ.Α (OECD Model Tax Convention on Income and Capital), και αναλύεται λεπτομερώς στο κεφάλαιο I των « Κατευθυντήριων Οδηγιών του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις». Σημειώνεται ότι η διαδικασία που συνοδεύει την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών θα περιληφθεί στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

Ενώ στο άρθρο 51 που αφορά στη Μεταφορά λειτουργιών, μεταφέρονται στην εσωτερική νομοθεσία διατάξεις για την ορθή φορολογική μεταχείριση των «επιχειρηματικών αναδιαρθρώσεων/αναδιοργανώσεων (Business Restructurings)», που πραγματοποιεί μια επιχείρηση για λειτουργίες, περιουσιακά στοιχεία ή και κινδύνους, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του συνεχώς μεταβαλλόμενου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι αναδιαρθρώσεις/αναδιοργανώσεις αυτές μπορεί να αφορούν μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, λήξη ή επαναδιαπραγμάτευση εμπορικών συμφωνιών με άλλες συνδεδεμένες επιχειρήσεις και συνεπώς να επιδρούν στην κατανομή των φορολογητέων κερδών ανάμεσα σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητο να διαπιστωθεί εάν τηρείται από τις επιχειρήσεις η αρχή των ίσων αποστάσεων- αρχή της ανοιχτής αγοράς (Arm's Length Principle). Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι οι εν λόγω διατάξεις είναι σύμφωνες με τις Οδηγίες του κεφαλαίου ΙΧ περί επιχειρηματικών αναδιαρθρώσεων/αναδιοργανώσεων (Business Restructurings) που

προστέθηκε στις «Κατευθυντήριες Οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις» τον Ιούλιο του 2010.

Στο άρθρο 52: Εισφορές ενεργητικού έναντι μετοχών, αφορά σε μεταβιβάσεις κλάδων δραστηριότητας έναντι έκδοσης ή μεταβίβασης τίτλων του εταιρικού κεφαλαίου της λήπτριας εταιρείας προς την εισφέρουσα εταιρεία. Ειδικότερα, με τις διατάξεις της παραγράφου 2 ως εισφορά ενεργητικού θεωρείται κάθε πράξη με την οποία η εταιρεία χωρίς να λυθεί, μεταβιβάζει έναν ή περισσότερους κλάδους δραστηριότητας σε υφιστάμενη, ανεξάρτητα από το χρόνο λειτουργίας της, εταιρεία, ενώ με τις ίδιες διατάξεις καθορίζεται και η έννοια του κλάδου δραστηριότητας. Ως εισφορά ενεργητικού νοείται και η μετατροπή υποκαταστήματος σε θυγατρική εταιρεία. Η εισφορά του ενεργητικού δεν συνεπάγεται φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας (παράγραφος 3).

Με τις διατάξεις των παραγράφων 4, 5, και 6 του άρθρου 52 ρυθμίζονται θέματα που προκύπτουν λόγω της υπόψη μεταβίβασης, όπως διενέργεια αποσβέσεων από τη λήπτρια εταιρεία, η φορολογική μεταχείριση των αποθεματικών και προβλέψεων της εισφέρουσας εταιρείας από τη λήπτρια καθώς και η φορολογική μεταχείριση της ζημίας της εισφέρουσας που σχετίζονται με τον εισφερόμενο κλάδο, αντίστοιχα.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 52 καθορίζεται ο τρόπος αποτίμησης των τίτλων του εταιρικού κεφαλαίου που λαμβάνει η εισφέρουσα τον κλάδο εταιρεία λόγω της εισφοράς αυτής.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 52 διευκρινίζεται ότι το υπόψη άρθρο εφαρμόζεται μόνον εφόσον οι εισφέρουσες και οι λήπτριες εταιρείες έχουν την φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις της παραγράφου 9 του άρθρου 52 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου ως προς την ύπαρξη ή μη φορολογικής κατοικίας στην

Ελλάδα της εισφέρουσας ή της λήπτριας εταιρείας με την προϋπόθεση ότι σε περίπτωση που η εισφέρουσα είναι φορολογικός κάτοικος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ και η λήπτρια φορολογικός κάτοικος Ελλάδος, τότε τα στοιχεία που μεταβιβάζονται δεν συνδέονται με μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας εκτός Ελλάδος, ενώ σε περίπτωση που η λήπτρια είναι κάτοικος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ και η εισφέρουσα φορολογικός κάτοικος Ελλάδος ή άλλου κράτους μέλους της ΕΕ με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα, τότε η μεταβίβαση συνιστά μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας στην Ελλάδα.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 10 του άρθρου 52 καθορίζεται ότι το άρθρο αυτό έχει εφαρμογή όταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδος εισφέρει την ευρισκόμενη σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μόνιμη εγκατάστασή της. Ωστόσο στην περίπτωση αυτή η προκύπτουσα υπεραξία φορολογείται και από τον προκύπτοντα φόρο αφαιρείται ο φόρος που θα είχε επιβληθεί στο κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται η εισφερόμενη μόνιμη εγκατάσταση, αν δεν ίσχυαν οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/133/ΕΚ.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 11 του άρθρου 52 καθορίζεται η νομική μορφή των νομικών προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου, καθώς και το είδος του φόρου αυτών.

Τέλος, με τις διατάξεις της παραγράφου 12 του άρθρου 52 καθορίζονται ορισμένες προϋποθέσεις με σκοπό την αποφυγή καταστρατηγήσεως των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Συνεχίζοντας στο άρθρο 53: Ανταλλαγή μετοχών, αποσαφηνίζει το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας 2009/133 ΕΚ. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο αφορά στην περίπτωση που ένας μέτοχος ή εταίρος μέσω ανταλλαγής μετοχών ή εταιρικών μεριδίων, αποκτά τίτλους μίας εταιρείας σε αντάλλαγμα τίτλων άλλης εταιρείας. Ειδικότερα, με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 53 καθορίζεται η έννοια της ανταλλαγής μετοχών, ενώ με την παράγραφο 3 καθορίζονται οι προϋποθέσεις προκειμένου η αποκτώσα εταιρεία να προβαίνει σε χρηματική καταβολή έναντι της έκδοσης ή μεταβίβασης τίτλων. Η ανταλλαγή μετοχών δεν συνεπάγεται

φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας για τον μέτοχο ή εταίρο της αποκτώμενης εταιρείας με εξαίρεση το τμήμα που αντιστοιχεί σε χρηματική καταβολή (παράγραφος 4). Περαιτέρω, με τις διατάξεις της παραγράφου 5 και προκειμένου για τη μη ύπαρξη υπεραξίας, ο μέτοχος ή εταίρος αποδίδει στους τίτλους που λαμβάνει την αξία που είχαν οι ανταλλασσόμενοι τίτλοι αμέσως πριν από την ανταλλαγή μετοχών.

Με τις διατάξεις των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου 53 διευκρινίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν η αποκτώσα και η αποκτώμενη εταιρεία καθώς και ο μέτοχος ή εταίρος της αποκτώμενης εταιρείας, και περαιτέρω καθορίζεται η νομική μορφή των νομικών προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου, καθώς και το είδος του φόρου αυτών.

Επιπλέον στο άρθρο 54: Συγχωνεύσεις και διασπάσεις, αποσαφηνίζει το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας 2009/133 ΕΚ. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο αφορά σε συγχωνεύσεις και διασπάσεις. Με τις διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 καθορίζεται η έννοια της πράξης της συγχώνευσης και η έννοια της πράξης της διάσπασης, ενώ με την παράγραφο 4 καθορίζονται οι προϋποθέσεις προκειμένου η λήπτρια εταιρεία ή εταιρείες να προβαίνουν σε χρηματική καταβολή πέραν της έκδοσης ή μεταβίβασης τίτλων.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 54 διευκρινίζεται ότι το υπόψη άρθρο εφαρμόζεται μόνον εφόσον οι εισφέρουσες και οι λήπτριες εταιρείες έχουν την φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 54 καθορίζεται η νομική μορφή των νομικών προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου, καθώς και το είδος του φόρου αυτών. Η συγχώνευση ή η διάσπαση δεν συνεπάγεται φορολόγηση της προκύπτουσας υπεραξίας (παράγραφος 8).

Με τις διατάξεις των παραγράφων 9, 10, και 11 του άρθρου 54 ρυθμίζονται θέματα που προκύπτουν λόγω της υπόψη μεταβίβασης, όπως διενέργεια αποσβέσεων από τη λήπτρια, η φορολογική μεταχείριση των αποθεματικών και προβλέψεων της

εισφέρουσας εταιρείας από τη λήπτρια καθώς και η φορολογική μεταχείριση της ζημίας της εισφέρουσας, αντίστοιχα. Με τις διατάξεις της παραγράφου 12 του άρθρου 54 διευκρινίζεται ότι η υπεραξία που δημιουργείται υπέρ της λήπτριας εταιρείας κατά τη συγχώνευση ή διάσπαση, η οποία οφείλεται στην ακύρωση της συμμετοχής της στο κεφάλαιο της εισφέρουσας εταιρείας απαλλάσσεται από το φόρο. Περαιτέρω, με τις διατάξεις της παραγράφου 13 του άρθρου 54 διευκρινίζεται ότι οι διατάξεις του παρόντος άρθρου μπορούν να εφαρμοστούν κατά τη μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και περαιτέρω καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου ως προς την ύπαρξη ή μη φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα της εισφέρουσας ή της λήπτριας εταιρείας με την προϋπόθεση ότι σε περίπτωση που η εισφέρουσα είναι φορολογικός κάτοικος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ και η λήπτρια φορολογικός κάτοικος Ελλάδος, τότε τα στοιχεία που μεταβιβάζονται δεν συνδέονται με μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας εκτός Ελλάδος, ενώ σε περίπτωση που η λήπτρια είναι κάτοικος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ και η εισφέρουσα φορολογικός κάτοικος Ελλάδος ή άλλου κράτους μέλους της ΕΕ με μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα, τότε η μεταβίβαση συνιστά μόνιμη εγκατάσταση της λήπτριας στην Ελλάδα.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 14 του άρθρου 54 καθορίζεται ότι το άρθρο αυτό έχει εφαρμογή όταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδος εισφέρει τον ευρισκόμενο σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ κλάδο ο οποίος συνιστά μόνιμη εγκατάστασή της. Ωστόσο στην περίπτωση αυτή η προκύπτουσα υπεραξία φορολογείται και από τον προκύπτοντα φόρο αφαιρείται ο φόρος που θα είχε επιβληθεί στο κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται η εισφερόμενη μόνιμη εγκατάσταση, αν δεν ίσχυαν οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/133/ΕΚ. Με τις διατάξεις της παραγράφου 15 του άρθρου 54 διευκρινίζεται ότι ο μέτοχος ή εταίρος της εισφέρουσας εταιρείας δεν υπόκειται σε φόρο για την υπεραξία που αποκτά λόγω της συγχώνευσης ή της διάσπασης, με εξαίρεση το τμήμα που αντιστοιχεί σε χρηματική καταβολή από τη λήπτρια. Περαιτέρω, με τις διατάξεις της παραγράφου 16 του άρθρου 54 και προκειμένου για την μη ύπαρξη υπεραξίας ο μέτοχος ή εταίρος αποδίδει στους τίτλους που λαμβάνει την αξία που είχαν οι ανταλλασσόμενοι τίτλοι αμέσως πριν την ανταλλαγή μετοχών. Στην παραγράφο 17 του άρθρου 54

διευκρινίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρεί ο μέτοχος που ανταλλάσσει τίτλους της εισφέρουσας με αυτούς της λήπτριας εταιρείας.

Στο άρθρο 55: Μεταφορά της καταστατικής έδρας μίας SE ή μίας SCE, η ελληνική νομοθεσία ευθυγραμμίζεται πλήρως με διατάξεις κανονισμών της ΕΕ όσον αφορά τη μεταφορά της καταστατικής έδρας, της ευρωπαϊκής εταιρίας και της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρίας. Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 55 ρυθμίζονται θέματα φορολογικής μεταχείρισης της υπεραξίας που προκύπτουν κατά τη μεταφορά της καταστατικής έδρας μίας SE ή μίας SCE από την Ελλάδα σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε.

Με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 3, και 4 του άρθρου 55 ρυθμίζονται θέματα που προκύπτουν λόγω της υπόψη μεταφοράς, όπως διενέργεια αποσβέσεων από τη μόνιμη εγκατάσταση που δημιουργείται, η φορολογική μεταχείριση των αποθεματικών και προβλέψεων που σχηματίστηκαν πριν τη μεταφορά της καταστατικής έδρας, καθώς και η φορολογική μεταχείριση της ζημίας των SE ή SCE, αντίστοιχα.

Το άρθρο 56: Μη εφαρμογή ευεργετημάτων εισάγεται ειδικός αντί-καταχρηστικός κανόνας για την άρση των ευεργετημάτων των άρθρων 52, 53, 54 και 55. Και στο άρθρο 57: Εκκαθάριση, ρυθμίζεται ο τρόπος φορολόγησης του προϊόντος εκκαθάρισης του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας, το οποίο για τους σκοπούς του παρόντος Κώδικα θεωρείται διανομή κέρδους.

Τέλος, σχετικά με τη φορολογία των νομικών προσώπων στο άρθρο 58 ορίζεται ο φορολογικός συντελεστής, που επιβάλλεται στα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα στα νομικά πρόσωπα ή στις νομικές οντότητες του άρθρου 45.

Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ο φορολογικός συντελεστής που επιβάλλεται στα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα των αγροτικών συνεταιρισμών και των ομάδων παραγωγών.

Ενώ στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η διαδικασία πίστωσης του φόρου που παρακρατήθηκε στις πληρωμές του άρθρου 62 έναντι του οφειλόμενου φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΦΗΣ ΚΑΙ Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ

Με τον όρο φοροδιαφυγή (tax evasion)⁷ εννοούμε το σύνολο των παράνομων ενεργειών των ιδιωτικών φορέων, με τις οποίες αποβλέπουν στην μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης. Τέτοιου είδους παράνομες ενέργειες είναι π.χ. η δήλωση στην φορολογούσα αρχή μικρότερου εισοδήματος από το πραγματοποιηθέν κατά τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος, η εμφάνιση από τις επιχειρήσεις ακαθάριστων εσόδων μικρότερων από τα πραγματοποιηθέντα κατά τον υπολογισμό του φόρου καταναλώσεων, η λαθραία εισαγωγή ειδών από το εξωτερικό για να μην πληρωθούν δασμοί κ.λπ.

Στη χώρα μας ακόμα και σήμερα δεν έχει γίνει ο διαχωρισμός στις έννοιές παραοικονομία και φοροδιαφυγή. Με τη σύγχυση αυτή, οδηγούμαστε συνεχώς σε λανθασμένες εκτιμήσεις και να λαμβάνονται πρόχειρες πολιτικές αποφάσεις.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποιους ορισμούς που αναφέρονται στην φοροδιαφυγή όπως:

ι) Το μέρος του εισοδήματος που (σύμφωνα με την τρέχουσα νομοθεσία) πρέπει να αναφερθεί εθελοντικά στις αρμόδιες αρχές αλλά για κάποιους λόγους δεν αναφέρεται και έτσι δεν φορολογείται .

---

⁷<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>

ii) Το μέρος των έμμεσων φόρων και άλλων άμεσων φόρων που πρέπει να επιβληθούν και να αποδοθούν εθελοντικά στο κράτος αλλά για διάφορους λόγους τα χρήματα αυτά δεν φθάνουν στο δημόσιο ταμείο.

iii) Οι τόκοι εκείνων των φόρων που αποδίδονται με καθυστέρηση και

iv) Οι φόροι που δεν συλλέγονται, λόγω φορολογικών ελαφρύνσεων ή για άλλους λόγους χωρίς την επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων.

Έτσι, η διαφορά που προκύπτει από αυτά που πληρώνουμε σε σχέση με αυτά που θα έπρεπε στη πραγματικότητα να πληρώσουμε σύμφωνα με τη φορολογία μέσα σε ένα φορολογικό έτος, είναι αυτό που δείχνει, ότι δεν συμμορφωνόμαστε και προτιμούμε να φοροδιαφεύγουμε.

Όταν τελικά συμβαίνει αυτό, συνήθως δεν περιορίζεται μόνο στη φορολογία εισοδήματος, αλλά βλέπουμε το φαινόμενο να επεκτείνεται και σε άλλους φόρους, όπως είναι ο φόρος προστιθέμενης αξίας, ειδικοί φόροι κατανάλωσης, καθώς και στην μη απόδοση στο δημόσιο ταμείο παρακρατηθέντων φόρων εισοδήματος. Το φαινόμενο της μη συμμόρφωσης στη φορολογική νομοθεσία παρατηρείται είτε σε φυσικά είτε σε νομικά πρόσωπα. Έτσι προκύπτει η μη φορολογική συμμόρφωση, που είναι η άλλη πλευρά της φοροδιαφυγής του φόρου εισοδήματος, το οποίο θα έπρεπε να δηλώνουμε οικειοθελώς και να αποδίδουμε στη συνέχεια, αλλά τελικά δεν δηλώνουμε αλλά και άλλοι φόροι που εισπράττονται και δεν αποδίδονται.

Επίσης, μια άλλη όψη της μη φορολογικής συμμόρφωσης είναι η φοροδιαφυγή από εισοδήματα, από μη νόμιμες οικονομικές συναλλαγές. Από αυτό προκύπτει ότι υποκρύπτουμε πηγές εισοδημάτων και δεν φορολογούμαστε. Και σ' αυτό το σημείο καταλήγουμε στη διαφορά της φοροδιαφυγής από την παραοικονομία, η οποία ορίζεται ως το μη καταγραφόμενο τμήμα του Εθνικού Προϊόντος και Εισοδήματος. Πολλά εισοδήματα που φοροδιαφεύγουν, με την εφαρμοζόμενη από τις αρμόδιες υπηρεσίες μεθοδολογία, καταγράφονται στους επίσημους Εθνικούς Λογαριασμούς.

Θεωρητικά, η μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων που γίνεται από φορολογούμενους που ίσως υπερεκτιμούν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, τότε ίσως οι τελευταίοι χάνουν, αντί να ωφελούνται. Γιατί η διαφορά μεταξύ του δηλούμενου και οφειλομένου φόρου είναι θετική για αυτούς. Ενώ, όταν οι φορολογικές υποχρεώσεις σκοπίμως υποεκτιμώνται ή δεν υποβάλλονται καθόλου φορολογικές δηλώσεις, τότε η διαφορά είναι αρνητική.

Τότε η φοροδιαφυγή (tax evasion) συνδέεται με το στοιχείο της παρανομίας, υπό την προϋπόθεση, ότι ο φοροφυγιάς μη καταβάλλοντας τους οφειλόμενους φόρους παραβιάζει την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

2.3.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο, η έκταση του οποίου προσδιορίζεται από υποκειμενικούς παράγοντες⁸ όπως:

- ✚ Όταν το μέσο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού είναι χαμηλό, μια κατάσταση η οποία χαρακτηρίζει τις υποανάπτυκτες χώρες, στις οποίες ο πληθυσμός δεν έχει κατανοήσει ότι η φορολογία συμβάλει στην παραγωγή δημοσίων αγαθών και άρα στην κάλυψη των δημοσίων αναγκών και έτσι προτιμούν να φοροδιαφεύγουν σε μεγαλύτερο βαθμό.
- ✚ Όταν το μορφωτικό επίπεδο των στελεχών των φοροτεχνικών υπηρεσιών είναι υψηλό, τότε υπάρχουν οι βάσεις να δημιουργηθεί ένα φορολογικό σύστημα το οποίο θα περιορίζει την ανάγκη του φορολογούμενου να φοροδιαφύγει αφού θα είναι ορθολογικά διαμορφωμένο. Αλλά επίσης, τα στελέχη θα έχουν την ικανότητα να εφαρμόσουν πιο σωστά τη νομοθεσία που αφορά τη φορολόγηση.

---

⁸ Κριστιάνα Γιάτσε-(Πάτρα 2013) :Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Σελ. 34-41)

Από την άλλη βέβαια, υπάρχουν και οι αντικειμενικοί παράγοντες, που προσδιορίζουν την έκταση της φοροδιαφυγής, όπως:

- ✚ Αν η φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με το εισόδημα είναι υψηλή τότε μεγαλώνει η ανάγκη για φοροδιαφυγή ώστε να μπορέσει να καλύψει τις ατομικές του ανάγκες. Ισχυρότερη γίνεται η τάση για φοροδιαφυγή στα εισοδήματα που ανήκουν στην κλίμακα που επιβαρύνονται με υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές.
- ✚ Ο τρόπος κατανομής των φορολογικών βαρών. Πιο συγκεκριμένα, εδώ το άτομο επηρεάζεται από αυτό που λέμε κοινωνική δικαιοσύνη. Όπως στην περίπτωση που οι φορολογικές επιβαρύνσεις αυξάνονται ενώ τα έσοδα μειώνονται. Οι υπάρχουσες φορολογικές ελαφρύνσεις σε αυτούς με υψηλότερα εισοδήματα. Επίσης, οι φορολογικές επιβαρύνσεις μπορούν να επηρεάζουν τα σχέδια παραγωγής και επενδύσεων όλων των ιδιωτικών παραγωγικών μονάδων. Για αυτό όταν υπάρχει παρέκκλιση από την αρχή της δίκαιης κατανομής φορολογικών βαρών ενισχύεται η τάση για φοροδιαφυγή προκαλώντας δυσμενείς κοινωνικοοικονομικές συνέπειες.
- ✚ Τη τάση για φοροδιαφυγή την διαμορφώνει και η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Δηλαδή όταν το φορολογικό σύστημα βασίζεται στους άμεσους φόρους, τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι, *ceteris paribus*, μεγαλύτερη. Με μια τέτοια μορφή φορολογικού συστήματος δίνεται μεγαλύτερη ευκαιρία στους ιδιωτικούς φορείς να αποκρύψουν τα φορολογητέα έσοδα τους: τα μεν νοικοκυριά (ελεύθεροι επαγγελματίες κ.λπ.) δηλώνοντας εισόδημα μικρότερο από το πραγματοποιηθέν, οι δε επιχειρήσεις μεταφέροντας ένα μέρος από τα κέρδη τους σε λογαριασμούς αποσβέσεων, εξόδων παραστάσεων, έρευνας κ.ο.κ. Βέβαια, όταν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από έμμεσους φόρους, συμβαίνει το αντίθετο, η τάση για φοροδιαφυγή είναι μικρότερη, γιατί ο έλεγχός από τις φορολογικές υπηρεσίες είναι αποτελεσματικότερος: οι φορολογούμενες μονάδες είναι λιγότερες (μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις) και επιπλέον είναι

υποχρεωμένες να τηρούν λογιστικά βιβλία, από τα οποία προκύπτει η φορολογητέα ύλη. Όμως αν η φορολογία γίνεται και με τους δύο τρόπους , τότε στην περίπτωση των μισθωτών η φοροδιαφυγή συναντάται σε μικρότερο βαθμό διότι οι φόροι παρακρατούνται απευθείας από την πηγή , δηλαδή τους μισθούς. Ενώ στη περίπτωση των ελευθέρων επαγγελματιών συμβαίνει το αντίθετο. Επίσης, αν οι φόροι κατανάλωσης επιβάλλονται μόνο στο στάδιο της λιανικής πωλήσεως η φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη , αφού δεν τηρούν όλα τα απαραίτητα λογιστικά στοιχεία, κάτι το οποίο όμως δεν θα συνέβαινε αν ο φόρος καταναλώσεως μπορούσε να εισπραχθεί από το στάδιο της βιομηχανοποίησης.

- ✚ Ο τρόπος που μια πολιτεία διαχειρίζεται το δημόσιο χρήμα και κατά συνέπεια το χρήμα που εισπράττει και από τη φορολογία , είναι ένα ακόμα στοιχείο που καθορίζει το μέγεθος της φοροδιαφυγής. Δηλαδή, αν το κράτος διαχειρίζεται χωρίς σύνεση το δημόσιο χρήμα , τότε η φορολογική συνείδηση των πολιτών τείνει προς την φοροδιαφυγή , αφού θεωρούν ότι το κράτος δεν εκτιμά αναλόγως τη συμμετοχή τους. Το αντίθετο συμβαίνει σε ένα κράτος που διαχειρίζεται με σύνεση το δημόσιο χρήμα.
- ✚ Ο βαθμός οργανώσεως της αγοράς και των παραγωγικών μονάδων. Η φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη σε μια οικονομία που οι συναλλαγές γίνονται σε χρήμα, απ' ότι σε μια οικονομία που οι συναλλαγές γίνονται σε είδος. Τέλος, αν μια οικονομία αποτελείται κατά βάση από μικρές επιχειρήσεις τότε η φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη.

Οι δυσμενείς επιδράσεις της φοροδιαφυγής που προκύπτουν στην οικονομική ζωή είναι:

- ✚ Όταν παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών. Στη περίπτωση αυτή οι ιδιωτικοί φορείς οδηγούνται να πληρώνουν τους φόρους και όχι αυτοί που φοροδιαφεύγουν και έτσι δημιουργούνται κοινωνικές ανισότητες. Επιπλέον, η κατανομή των παραγωγικών μέσων δεν είναι άριστη γιατί το

φορολογικό σύστημα δεν ευνοεί τις παραγωγικές επιχειρήσεις. Τέλος, η φοροδιαφυγή συναντάται κυρίως στους άμεσους φόρους, εξαιτίας αυτού δημιουργείται μια απόκλιση στα πραγματικά φορολογικά έσοδα που τελικά εισπράττονται και η πολιτεία για να καλύψει τη διαφορά που προκύπτει αυξάνει τους άμεσους φόρους, όπου δημιουργεί τεράστια προβλήματα ειδικά στην περίπτωση που έχουν εξαντληθεί τα φορολογικά περιθώρια των πολιτών. Και έτσι η δυνατότητα της εκάστοτε κυβέρνησης να λάβει μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής εξασθενεί, ώστε να καταφέρει να επιτύχει τους στόχους της.

- ✚ Τέλος, ακόμα και οι ευσυνείδητοι φορολογούμενοι όταν βλέπουν παραδείγματα αύξησης της φοροδιαφυγής έχουν την τάση να οδηγούνται και αυτοί προς την φοροδιαφυγή. Σε μια τέτοια περίπτωση χρειάζεται η επέμβαση τους κράτους με μέτρα τα οποία θα αποκαταστήσουν το πνεύμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ φορολογουμένων και φορολογούσας αρχής, η ορθολογική οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών, η κατάλληλη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, η κατά το δυνατό τήρηση της αρχής της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών ώστε να περιορίσει και αν είναι δυνατόν ακόμα και να εξαλείψει τελείως τέτοιου είδους φαινόμενα.

2.3.2. Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁹

«Εάν η Ελλάδα εισέπραττε τον ΦΠΑ, τις ασφαλιστικές εισφορές και το φόρο εισοδήματος με την αποτελεσματικότητα των χωρών του ΟΟΣΑ κατά μέσο όρο, τα φορολογικά έσοδα θα αυξάνονταν σχεδόν κατά 5% του ΑΕΠ». Η φράση αυτή, που αντικατοπτρίζει την άποψη του ΟΟΣΑ σχετικά με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, συνοψίζει επιτυχώς τους τομείς στους οποίους παρατηρείται το φαινόμενο, δηλαδή τους τομείς του ΦΠΑ, του φόρου εισοδήματος και των ασφαλιστικών εισφορών (εισφοροδιαφυγή). Παράλληλα, καταδεικνύει την αδυναμία του κρατικού μηχανισμού να εντοπίσει τα περιστατικά φοροδιαφυγής και να εισπράξει τελικά τους φόρους.

⁹ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016): Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 36-53)

Η Ελλάδα είναι ένα από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. που διαχρονικά εμφανίζει το μεγαλύτερο έλλειμμα εισπραξής του ως προς το Φ.Π.Α. Το έλλειμμα ΦΠΑ (VAT Gap) ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των πραγματοποιηθέντων με το ισχύον φορολογικό καθεστώς εσόδων ΦΠΑ και της θεωρητικής συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης του νομοθετικά ισχύοντος ΦΠΑ (ή VAT Total Tax Liability - VTTL), δηλαδή των θεωρητικών – δυνητικών μέγιστων εσόδων ΦΠΑ με τους ισχύοντες συντελεστές, εάν δεν υφίστανται φοροαποφυγή, φοροδιαφυγή κ.λπ. ή/και αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού.

Συγκεκριμένα, η Ελλάδα το έτος 2012, βρισκόταν στη πέμπτη θέση με έλλειμμα ΦΠΑ (33,4%), ενώ για το 2013, το έλλειμμα αυξήθηκε σε 34,74% λαμβάνοντας έτσι τη τέταρτη θέση. Το έλλειμμα ΦΠΑ που σημείωνε η Ελλάδα ήταν διαχρονικά υψηλό: τα έτη 2009 και 2010 άγγιξε το 34% και το 30% αντίστοιχα, ενώ το 2011 σημειώθηκε το μεγαλύτερο έλλειμμα, σε ποσοστό 38,75%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2011 τα φορολογικά έσοδα ανήλθαν σε €9,2 δισ., ενώ το 2013 στα €6,5 δισ., εξαιτίας της ανεπαρκούς εφαρμογής του ισχύοντος Φ.Π.Α. αποτελεί την αιτία της μέγιστης απώλειας εσόδων, αλλά και η μη εξάλειψη της φοροδιαφυγής και η μη δημιουργία ενός βέλτιστου φοροεισπρακτικού μηχανισμού βοήθησαν στη αύξηση της απόκλισης των φορολογικών εσόδων που εισπράχθηκαν σε σχέση με αυτά που θα έπρεπε να εισπραχθούν. Το φαινόμενο της μη έκδοσης παραστατικών στοιχείων (αποδείξεων) ή ακόμα και η έκδοση αυτών με ελλιπή στοιχεία βοηθούν στην όξυνση του φαινομένου μείωσης εισπραξιμότητας του Φ.Π.Α..

Επίσης, τα τελευταία χρόνια προσπαθούμε να αποφύγουμε την καταβολή του οφειλομένου φόρου που επιβαρύνει τη μεταβίβαση των ακινήτων. Το ποσό αυτό συνήθως δηλωνόταν κατά την συμβολαιογραφική πράξη και ήταν η αντικειμενική αξία του ακινήτου. Πριν την οικονομική κρίση, η αντικειμενική αξία των ακινήτων ήταν, κατά κανόνα, πολύ χαμηλότερη από την εμπορική (η οποία και αποτελούσε και το πραγματικά καταβλητέο τίμημα). Ενώ στη συμβολαιογραφική πράξη αναγραφόταν ως

τίμημα η αντικειμενική αξία του ακινήτου και, βάσει αυτής της αξίας, υπολογιζόταν ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων (ΦΜΑ), το συμπληρωματικό τίμημα που αντιστοιχούσε στην εμπορική αξία του ακινήτου καταβαλλόταν από τον αγοραστή στον πωλητή, χωρίς την αναφορά αυτού στη σχετική συμβολαιογραφική πράξη και, βεβαίως, χωρίς την καταβολή του αναλογούντος ΦΜΑ. Ήταν σύνηθες μάλιστα το συμπληρωματικό αυτό τίμημα να μην καταβάλλεται με τη μεσολάβηση τραπεζικών μέσων και να μη δηλώνεται περαιτέρω ούτε για σκοπούς άλλων φορολογιών (π.χ. εισοδήματος).

Ωστόσο, τείνουμε στη εξάλειψη αυτής της πρακτικής, από τη μία εξαιτίας της μείωσης της εμπορικής αξίας των ακινήτων, οπου έχει τη τάση να εξισωθεί με την αντικειμενική και από την άλλη εξαιτίας της μείωσης του συντελεστή ΦΜΑ. Ακόμα, η αύξηση των φορολογικών ελέγχων και η αξιοποίηση των τραπεζικών λογαριασμών, βοήθησαν στη μείωση της φοροδιαφυγής, η οποία οφείλεται στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων.

Εμπειρικές μελέτες αποδεικνύουν ότι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα οφείλεται και σε άλλους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Όπως είναι η έλλειψη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν το φορολογικό σύστημα άδικο.¹⁰ Επίσης, η δυσαρέσκεια στις κυβερνητικές υπηρεσίες και δημόσια αγαθά αποτελούν κίνητρο για αύξηση της διαφθοράς. Το αναποτελεσματικό δημόσιο, η διαφθορά των κυβερνήσεων εντάσσουν την Ελλάδα στις πιο υψηλές θέσεις φοροδιαφυγής.¹¹ Σημαντικό ρόλο στην αύξηση της φοροδιαφυγής αποτελεί η υψηλή φορολόγηση που δεν επιτρέπει στην ελληνικές επιχειρήσεις να είναι ανταγωνιστικές και όλο αυτό σε συνδυασμό με την ύφεση την Ελληνικής οικονομίας.¹²

Τέλος, η οικονομική κρίση σε συνδυασμό με την επιβολή του -συχνά- υψηλού Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων, έχουν οδηγήσει στην κατάρρευση της αγοράς ακινήτων, κάτι το οποίο συνεπάγεται τη σημαντική μείωση των κρατικών εσόδων από τον

¹⁰ Greece Selected Issues – June 2013- International Monetary Fund Washington, D.C. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13155.pdf> (Σελ 26)

¹¹ Ομοίως (Σελ 26)

¹² Ομοίως (Σελ 26)

συγκεκριμένο φόρο. Σύμφωνα μάλιστα με εκτιμήσεις του ΣΕΒ, υπολογίζεται ότι η απώλεια εσόδων από το ΦΜΑ, σε σχέση με την προ κρίσης εποχή, πλέον ξεπερνά τα έσοδα που εισπράττει το κράτος από τον ΕΝΦΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ε.Ε.-ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

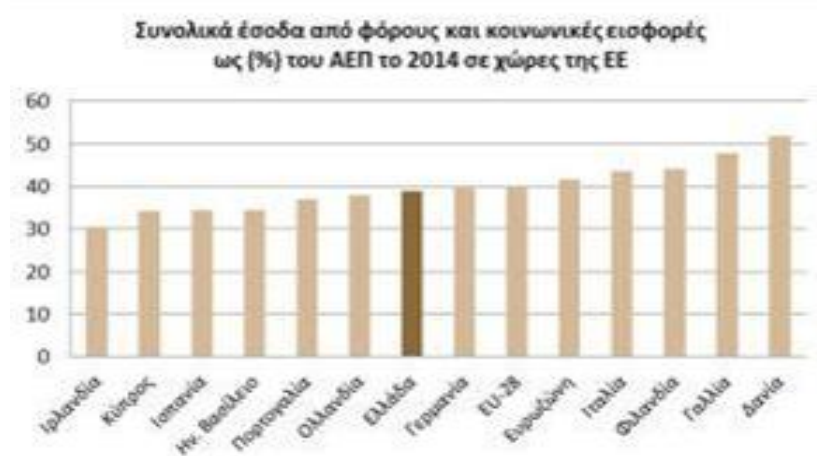
Η διάρθρωση των φόρων για την Ελλάδα το τελευταίο χρονικό διάστημα αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά θέματα για συζήτηση, ο βασικός λόγος που γίνονται αυτές οι συζητήσεις είναι κατά πόσο η αύξηση των φόρων, χωρίς αυτό να επηρεάσει την ανάπτυξη, μπορεί να οδηγήσει σε εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών. Επίσης, πόσο αποτελεσματικές είναι οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις εξαρτάται από το είδος των φόρων γιατί σε κάθε περίπτωση προκύπτουν διαφορετικές επιπτώσεις. Και ενώ η διεθνή σύγκριση είναι δύσκολο να γίνει λόγω διαφορετικών ορισμών ταξινόμησης και στατιστικής ερμηνείας. Τα παραπάνω στοιχεία που θα αναλυθούν βρίσκονται στους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές αλλά λαμβάνουν υπόψη και τη συνολική φορολογία.

Φορολογικά έσοδα ως % επί του Α.Ε.Π.¹³

Τα δημοσιονομικά έσοδα για το έτος 2014 αντιπροσώπευαν το 40% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 41,5% στην ευρωζώνη. Σε σύγκριση με άλλες χώρες, η αναλογία φόρων στην Ε.Ε. Το τελευταίο τρίτο του 20ου αιώνα διαπιστώνονται τα πιο υψηλά επίπεδα φορολογίας στην Ε.Ε. ως αποτέλεσμα ότι επεκτάθηκε ο ρόλος του δημόσιου τομέα .

Διάγραμμα 3.1

¹³ <http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2016/Files/oikonomiki-analisi-ependitiki-stratigiki/oikonomiki-analisi-ellinikis-oikonomias-kladikes-meletes/forologiki-diarthroshi-in-Greece-and-EE.pdf>

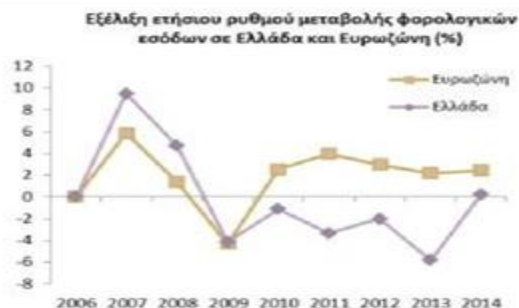
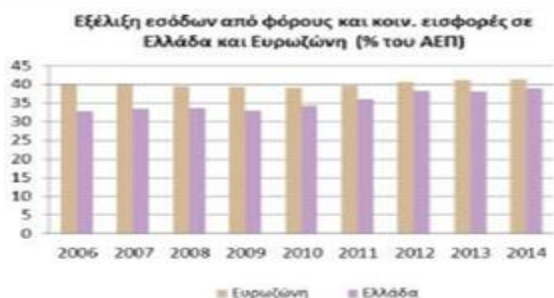

**Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική-
Απρίλιος 2016**

Στην Ε.Ε. το 2014 τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσιάζουν αύξηση σε αντίθεση με την εποχή πριν τη κρίση. Ενώ παράλληλα παρατηρούμε διαφορές στο φορολογικό βάρος μεταξύ κρατών –Μελών. Συγκεκριμένα στη Λιθουανία, Ρουμανία, Λετονία Βουλγαρία και Ιρλανδία κινούνται γύρω στο 30% ενώ Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία, Φιλανδία, Σουηδία ποσοστό 43%, ενώ ποσοστό 51,9% εμφανίζει η Δανία που είναι και το υψηλότερο. Ενώ σε σχέση με το 2013 η Δανία με 3,3% και η Κύπρος με 2,6% είναι αυτές που παρουσιάζουν αύξηση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.

Παρόλα αυτά στην Ελλάδα το 2014 τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 39%, 2,5% πιο χαμηλά από τις υπόλοιπες χώρες. Επίσης τα έσοδα μείον τις τεκμαρτές κοινωνικές εισφορές ήταν 4,3% χαμηλότερα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη και έτσι διαμορφώθηκαν στο 35,9%. Εξαιτίας της σημαντικής μείωσης του ΑΕΠ τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα πριν τη κρίση είναι υψηλότερα κατά 5,8%. Από την άλλη υπάρχει μείωση των φορολογικών εσόδων κατά 10% μέσο όρο σε σχέση με τη χρονική περίοδο 2006-2010.

Διάγραμμα 3.2.

Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική- Απρίλιος 2016

Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων¹⁴

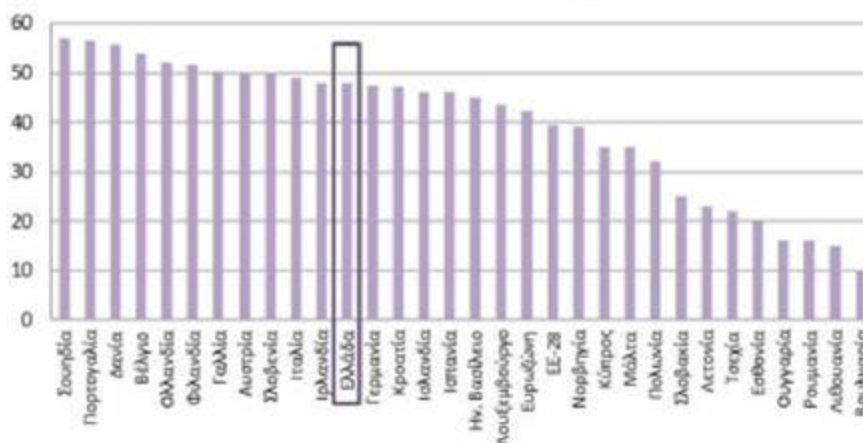
Μια από τις πιο σημαντικές πηγές φορολογικών εσόδων είναι ο φόρος εισοδήματος που αποτελεί το 28,5% του συνόλου των εισπρακτέων φόρων για το έτος 2014 και σ' αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι το 22,4% προέρχεται από τα νοικοκυριά και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα οι φόροι στο εισόδημα αποτελούν το 21,7% ενώ για την Ελλάδα η φορολογία φυσικών προσώπων αποτελεί το 15% των συνολικών εσόδων 7,4% λιγότερο από την Ε.Ε.. Μειωμένα είναι και τα φορολογικά έσοδα από τις επιχειρήσεις , όπου στην ευρωζώνη αποτελούν το 5,9% , ενώ στην Ελλάδα μόλις το 4,8%.

Ο υψηλότερος φορολογικός συντελεστής εισοδήματος το 2015 καταγράφεται στη Σουηδία(57%), στην Πορτογαλία (56,5%) στη Δανία (55,8%) και στο Βέλγιο (53,8%) και ο χαμηλότερος σημειώνεται στη Βουλγαρία (10%), στη Λιθουανία (15%) και στη Τσεχία & Ρουμανία (16%), ενώ η Ελλάδα με ποσοστό 48% καταλαμβάνει την 12^η θέση ανάμεσα σε 30 χώρες. Ακόμα, στην Ελλάδα σύμφωνα με την έκθεση της Eurostat , η ειδική εισφορά αλληλεγγύης έχει ποσοστό 6%-8%, το οποίο συνεπάγεται επιβάρυνση των εισοδημάτων από 100χιλ έως 500χιλ ευρώ.

Διάγραμμα 3.3.

¹⁴ <http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2016/Files/oikonomiki-analisi-ependitiki-stratigiki/oikonomiki-analisi-ellinikis-oikonomias-kladikes-meletes/forologiki-diarthrosi-in-Greece-and-EE.pdf>

Σύγκριση υψηλού φορολογικού συντελεστή εισοδήματος φυσικών προσώπων ευρωπαϊκών χωρών - 2015

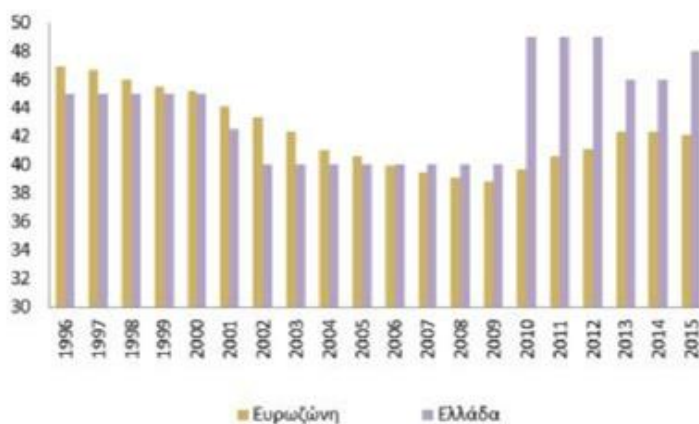

Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική- Απρίλιος 2016

Αν γίνει σύγκριση στο φορολογικό συντελεστή εισοδήματος για τα τελευταία 20 χρόνια ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Ευρωζώνη διαπιστώνουμε ότι για τη χρονική περίοδο 1996-2009, πριν την κρίση, η διαφορά ήταν 0,8% ενώ για τα έτη 2010-2015 αυξήθηκε στο 6,5% και αυτό κατά κύριο λόγο ήταν συνέπεια της έκτακτης εισφοράς αλληλεγγύης στη χώρα μας.

Διάγραμμα 3.4.

Σύγκριση υψηλού φορολογικού συντελεστή εισοδήματος φυσικών προσώπων μεταξύ Ελλάδας και Ευρωζώνης 1996 - 2015

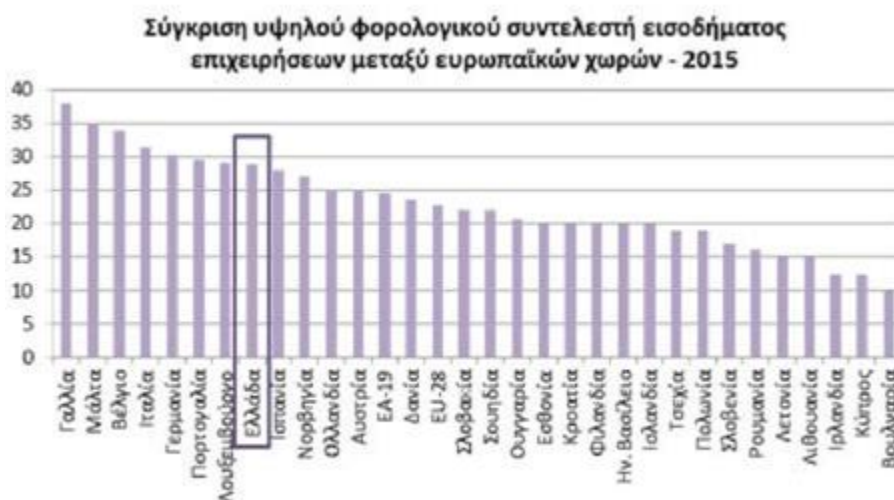

Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική- Απρίλιος 2016

Ως «implicit tax rate» εννοούμε το ποσό του καταβαλλόμενου φόρου ως ποσοστό της φορολογικής βάσης. Τα τελικά στοιχεία επηρεάζονται τόσο από το φορολογικό συντελεστή όσο και από τον τρόπο υπολογισμού της φορολογικής βάσης. Βέβαια στην περίπτωση που τα στοιχεία υπολογίζονται μόνο από το φορολογικό συντελεστή μπορεί να είναι παραπλανητικά, συνήθως ένας υψηλός φορολογικός συντελεστής μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλά έσοδα από τη φορολογία, εάν κατά τον υπολογισμό της φορολογικής βάσης μπορούν να γίνουν σημαντικές φορολογικές εκπτώσεις. Ο τεκμαρτός φορολογικός συντελεστής επί της εργασίας προσεγγίζει κατά μέσο όρο την πραγματική φορολογική επιβάρυνση στο εισόδημα από την εργασία στην οικονομία. Στην περίπτωση της Ελλάδας η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας είναι ανώτερη του μέσου όρου, και καταγράφει τον 10ο υψηλότερο τεκμαρτό φορολογικό συντελεστή στην ΕΕ , για τα προερχόμενα από την εργασία εισοδήματα ίσο με 38% (έναντι 36,1% για το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – μεγέθη 2012).

Η Γαλλία με 38% και η Μάλτα με 35%, το Βέλγιο με 34% και η Ιταλία με 31,4% είναι οι χώρες που το 2015 εμφάνιζαν τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή στις επιχειρήσεις. Ενώ στη Βουλγαρία με 10%, στη Κύπρο και την Ιρλανδία με 12,5% συναντάμε τους χαμηλότερους συντελεστές φορολόγησης. Το 2015 ο φορολογικός συντελεστής επιχειρήσεων στην ΕΕ διαμορφώθηκε, κατά μέσο όρο, στο 22,8% και στο 24,6% στην ευρωζώνη. Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 8η στην θέση μεταξύ των 30 ευρωπαϊκών χωρών με ανώτατο συντελεστή, μετά τις πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο 2015 (ν.4334/2015), στο 29% από 26% το 2014.

Διάγραμμα 3.5.

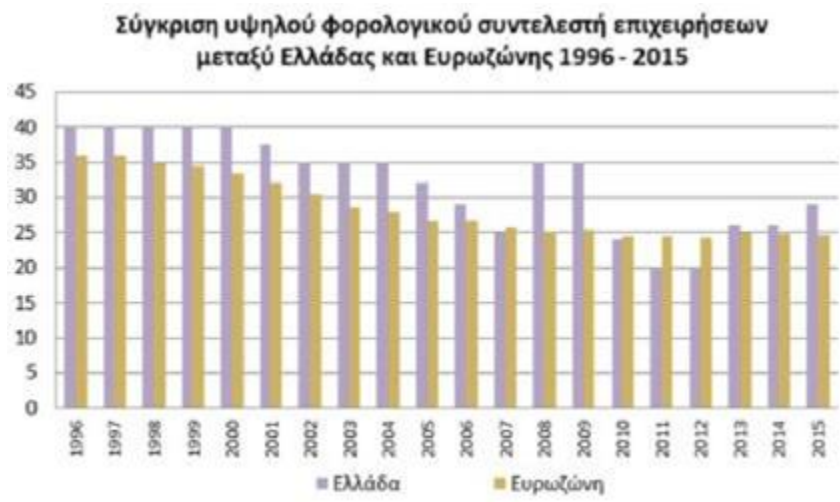

**Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική-
Απρίλιος 2016**

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, ο φορολογικός συντελεστής στις επιχειρήσεις σε σχέση με την Ευρωζώνη παρουσιάζει απόκλιση 3,7% για τα έτη 1996 έως 2015. Ενώ το 2008-2009 λόγω της έκτακτης εισφοράς στις επιχειρήσεις η διαφορά εκτινάχθηκε στο 10%. Στην Ευρωζώνη έως το 2008 και μετά σταθεροποιείται στο 25%. Από την άλλη μεριά στην Ελλάδα εκτός από το 2008-2009 παρατηρούμε σημαντική αποκλιμάκωση 20% και εκτός από το 2012 που έχουμε χαμηλά επίπεδα φορολογικών εσόδων στην συνέχεια παρατηρείται αύξηση περίπου 9% λόγω της αύξησης του φορολογικού συντελεστή των επιχειρήσεων από 26% σε 29%.

Διάγραμμα 3.6.

Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική- Απρίλιος 2016

Επίσης, ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής των επιχειρήσεων διαμορφώθηκε το 2014 στην Ελλάδα στο 24,1% έναντι 22,8% στην ευρωζώνη, ενώ αναμένεται να αυξηθεί η απόκλιση εξαιτίας των αυξήσεων του ονομαστικού φορολογικού συντελεστή. Άρα καταλήγουμε ότι το κλίμα για επενδύσεις και η ανάγκη για έξοδο από την ύφεση επηρεάζονται τόσο από την υψηλή φορολόγηση καθώς και από τις χρόνιες παθολογίες της ελληνικής οικονομίας, οι οποίες δυσκολεύουν το επιχειρείν, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές και η έλλειψη χρηματοδότησης. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε, ότι η αύξηση του φορολογικού συντελεστή οδηγεί σε μείωση περίπου 3,7% των άμεσων ξένων επενδύσεων και ότι από μελέτες που έχουν γίνει προκύπτει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις επηρεάζονται από το φορολογικό σύστημα που επικρατεί σε μια χώρα και από το σταθερό οικονομικό κλίμα, το μέγεθος της αγοράς, το κόστος συναλλαγών και μεταφοράς, κοκ.

Όλα τα παραπάνω αν σχετιστούν οι ετήσιες ροές άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ και τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή επιχειρήσεων σε χώρες της ΕΕ, ενισχύονται αν λάβουμε υπόψη και για τις δύο μεταβλητές το μέσο όρο των τελευταίων 14 ετών. Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι στην Ελλάδα οι άμεσες ξένες επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι 3,8% φορές μικρότερες από

το μέσο όρο της Ε.Ε., παρόλο που ο φορολογικός συντελεστής της Ελλάδας για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ήταν υψηλότερος κατά 2,5% , ενώ η διαφορά αυτή είναι ακόμα μεγαλύτερη σε άλλες χώρες όπως η Γερμανία (32%), η Γαλλία (34,9%) και η Ισπανία (34,5%), οι οποίες παρόλο που έχουν υψηλότερο πραγματικό φορολογικό συντελεστή παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά επενδύσεων.

Ενώ σε χώρες όπως η Ιρλανδία που συνδυάζονται ο χαμηλός φορολογικός συντελεστής και το ευνοϊκό περιβάλλον για επενδύσεις, ο μέσος όρος των ετήσιων ροών άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 8% και η φορολόγηση των επιχειρήσεων στο 14,4%.

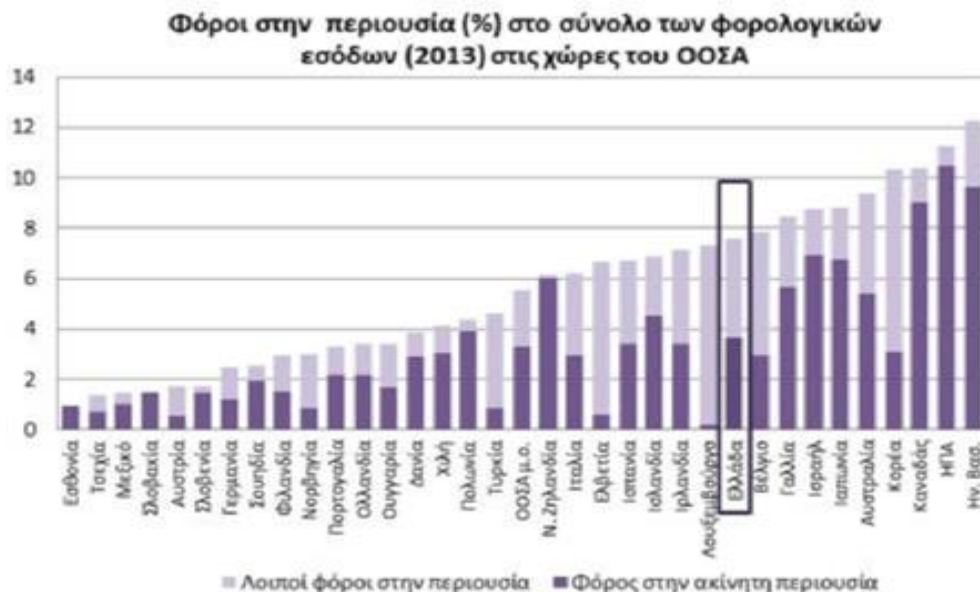
Φόροι στην ακίνητη περιουσία¹⁵

Τα έσοδα από το ετήσιο φόρο περιουσίας στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ για το έτος 2013, ανέρχονται στο 7,6% των συνολικών φορολογικών εσόδων δίνοντας στην Ελλάδα τη 4^η θέση με το υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο των Ευρωπαϊκών χωρών. Ενώ, ο φόρος ακίνητης περιουσίας αποτελεί το 50% από τα έσοδα από τη φορολόγηση της περιουσίας και το 3,7% των συνολικών φορολογικών εσόδων, δίνοντας αυτή τη φορά τη 2^η θέση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης.

---

¹⁵ <http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2016/Files/oikonomiki-analisi-ependitiki-stratigiki/oikonomiki-analisi-ellinikis-oikonomias-kladikes-meletes/forologiki-diarthrosi-in-Greece-and-EE.pdf>

Διάγραμμα 3.7.

Πηγή: Τράπεζα Πειραιώς- Οικονομική Ανάλυση και Επενδυτική Στρατηγική- Απρίλιος 2016

Και ενώ οι φόροι στα εταιρικά κέρδη και στο εισόδημα φυσικών προσώπων βλάπτουν την ανάπτυξη, οι φόροι στην ακίνητη περιουσία θεωρούνται ότι μπορούν να αυξήσουν τα έσοδα και επίσης μια αύξηση του φόρου ακίνητης περιουσίας έχει μικρή επίδραση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Από την άλλη βέβαια έντονες αντιδράσεις από τους πολίτες δημιουργεί ο συγκεκριμένος φόρος διότι θεωρείται φόρος σε περιουσιακό στοιχείο και όχι στο εισόδημα, το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης και οι κοινωνικές προεκτάσεις αυτού, όπως και ο αναγκάιος και με υψηλό κόστος τακτικός επαναπροσδιορισμός της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων προκειμένου να προσεγγίζουν τις τιμές αγοράς, αλλά και η έντονη και διαρκής απουσία οικονομικής δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων.

3.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Με τον όρο **φορολογικός παράδεισος** ή **φορολογικό καταφύγιο**¹⁶ χαρακτηρίζονται γενικά οι χώρες - κράτη τα οποία διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με χαμηλή ή και καθόλου φορολογία για όσους ξένους επενδυτές ιδρύουν εκεί εταιρείες, μεταφέρουν εκεί τα κεφάλαια ή τα περιουσιακά τους στοιχεία. Έτσι οι επενδυτές καταβάλουν πολύ μειωμένη ή και καθόλου φορολογία έναντι της προβλεπόμενης εκείνης στη χώρα της μόνιμης διαμονής του.

Υπάρχουν περιπτώσεις χωρών¹⁷, οι οποίες η πολιτική τους είναι να μην παρέχουν καμία πληροφορία σχετικά με οικονομικές επενδύσεις, κάτι το οποίο τις κάνει πιο ελκυστικές σε ξένες επενδύσεις. Εξαιτίας, αυτών των πολιτικών που εφαρμόζονται σε αυτά τα κράτη διάφορα άτομα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ή και διεθνείς εταιρίες να καταφεύγουν σε αυτά τα κράτη και να δημιουργούν εταιρίες τις λεγόμενες "Οφ-σορ" εκ του αγγλικού όρου Offshore (= υπεράκτιες εταιρίες ή υπερπόντιες εταιρίες) με έδρα αυτούς τους «παραδείσους», ώστε να επιτύχουν χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση αλλά και να αποφύγουν τη φορολογία της μόνιμης χώρας τους. Επίσης, μπορούν να αποκρύψουν με αυτό τον τρόπο και διάφορες παράνομες δραστηριότητες τους.

Ο όρος offshore σημαίνει μακράν των ακτών, επειδή όμως δημιουργήθηκε στην Αγγλία που είναι μια μεγάλη νήσος ο όρος αυτός κατ' επέκταση σημαίνει "εκτός επικράτειας", και με αυτή την έννοια κατέληξε διεθνής όρος επιχειρηματικότητας εξωτερικού, και ειδικότερα για αυτή που δημιουργείται σε "φορολογικό παράδεισο".

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν την άποψη ότι: «χρειαζόμαστε ανάπτυξη, χρειαζόμαστε επενδύσεις», ώστε να υπάρξει λύση στην οικονομική κρίση και στην εκτόξευση της ανεργίας. Οι πολυεθνικές όταν καταστρώνουν την αναπτυξιακή τους στρατηγική ελέγχουν και εξετάζουν τους φορολογικές συντελεστές που επικρατούν σε

¹⁶https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BF%CF%82

¹⁷ <http://www.toxrima.gr/aytoi-einai-oi-forologikoi-paradeiso/>

κάθε χώρα. Σε συνέχεια αυτού είναι οι κυβερνήσεις θέλοντας να προσεγγίσουν περισσότερες επενδύσεις μειώνουν τους φόρους τους για να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και άρα πιο ελκυστικές.

Η πρόσφατη έκθεση ανταγωνιστικότητας του «Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ» χρησιμοποιεί τον «συνολικό φορολογικό συντελεστή» που καθορίζεται ουσιαστικά από την Παγκόσμια Τράπεζα ως μέτρο για το πόσο ανταγωνιστική είναι μια χώρα. Όσο μικρότερα τα ποσοστά, τόσο καλύτερα. Και αυτό γίνεται ως εξής: Το συνολικό ποσό των φόρων είναι το άθροισμα των πέντε διαφορετικών τύπων φόρων και των εισφορών που καταβάλλονται και αφού συνυπολογιστούν οι εκπτώσεις και απαλλαγές: Κέρδος ή φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, κοινωνικές εισφορές και φόροι επί της εργασίας που καταβάλλονται από τον εργοδότη, φόροι περιουσίας, φόροι κύκλου εργασιών και άλλοι μικροί φόροι. Έτσι περιλαμβάνει τον φόρο επί της εργασίας που εμπίπτει στον εργοδότη, αλλά όχι τον φόρο εισοδήματος που βαρύνει τον εργαζόμενο.

Αυτές είναι οι χώρες με τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές στον κόσμο

Πίνακας 3.1.

A/A	ΠΟΛΗ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
18	ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	22,8%
17	ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	22,3%
16	ΚΑΝΑΔΑΣ	21%
15	ΚΑΜΠΟΤΖΗ	21%
14	ΝΑΜΙΜΠΙΑ	20%
13	ΑΡΜΕΝΙΑ	20,4%
12	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	20,2%
11	ΚΡΟΑΤΙΑ	18,8%
10	ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ	18,4%
9	ΓΕΩΡΓΙΑ	16,4%
8	ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ	14,8%

ΕΜΙΡΑΤΑ		
7	ΖΑΜΠΙΑ	14,8%
6	ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	14,5%
5	ΛΕΣΟΤΟ	13,6%
4	ΜΠΑΧΡΕΙΝ	13,5%
3	ΚΟΥΒΕΙΤ	12,8%
2	ΚΑΤΑΡ	11,3%
1	ΣΚΟΠΙΑ	7,4%

Πηγή: www.lifo.gr

Οι φορολογικοί παράδεισοι¹⁸ επειδή είναι οι χώρες που διαδραματίζονται παγκόσμιες οικονομικές συναλλαγές και σημαντικά οικονομικά γεγονότα, με πιο σημαντικό το μεγάλο οικονομικό σκάνδαλο και την παγκόσμια οικονομική κρίση τις τελευταίες δεκαετίες. Με αποκορύφωμα την τελευταία παγκόσμια ύφεση που προκλήθηκε από την κατάρρευση των subprimes (ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια) στις ΗΠΑ το 2007-8 αποτελούν το επίκεντρο της παγκόσμιας οικονομίας.

Δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της έννοιας του φορολογικού καταφυγίου, όρος μερικά παραπλανητικός, γιατί αυτά τα ‘εξωτικά’ μέρη δεν προσφέρουν μόνο διαφυγή από τη φορολογία, αλλά και εχεμύθεια, αποφυγή των χρηματοπιστωτικών ρυθμίσεων και αγνόηση και αφήφιση των ισχυόντων νόμων και ρυθμιστικών κανόνων άλλων επικρατειών, δηλαδή των χωρών όπου ζει η συντριπτική πλειοψηφία των κοινών θνητών. Ένας γενικότερος ορισμός της έννοιας του φορολογικού καταφυγίου, βασίζεται κυρίως στο TJN¹⁹ που τον προσδιορίζει «ως έναν τόπο που επιδιώκει να προσελκύσει δραστηριότητες προσφέροντας πολιτικά σταθερές διευκολύνσεις, με σκοπό να βοηθήσει φυσικά ή νομικά πρόσωπα να παρακάμψουν τους νόμους και τους ρυθμιστικούς κανόνες και κανονισμούς που ισχύουν σε άλλες επικράτειες». Στη ουσία, οι λειτουργία των offshore εταιρειών σε χώρες που αποκαλούνται φορολογικοί παράδεισοι, τους βοηθάει να διαφύγουν από τις φορολογικές

¹⁸ <https://rproject.gr/article/pagkosmia-oikonomia-forologikoi-paradeisoi-kai-offshore-etaireies>

¹⁹ <https://rproject.gr/article/pagkosmia-oikonomia-forologikoi-paradeisoi-kai-offshore-etaireies>

επιβαρύνσεις , τις χρηματοπιστωτικές ρυθμίσεις (για παράδειγμα capitals controls στην Ελλάδα), το ποινικό δίκαιο για παράνομα εισοδήματα, το κληρονομικό δίκαιο που εφαρμόζονται στις χώρες από τις οποίες προέρχονται.

Αυτό που πραγματικά προσφέρουν στους επενδυτές οι λεγόμενοι φορολογικοί παράδεισοι είναι εχεμύθεια²⁰. Ωστόσο, με τον όρο υπεράκτιο κέντρο αναφερόμαστε σε μια ζώνη διαφυγής , η οποία για να μπορέσει να προσελκύσει χρήματα δίνει ως αντάλλαγμα πολύ χαμηλή φορολόγηση ή ακόμα και μηδενική φορολόγηση σε επενδυτές που προέρχονται από άλλες χώρες, αλλά συνεχίζουν να φορολογούν κανονικά τους μόνιμους κατοίκους. Σε αυτά τα μέρη συναντάμε ένα τεράστιο χρηματοπιστωτικό τομέα αν το συγκρίνουμε με το μέγεθος της εγχώριας οικονομίας. Αυτό ήταν το κριτήριο του ΔΝΤ το 2007 , για να καταγγείλει τη Βρετανία ως υπεράκτιο κέντρο. Ως αποτέλεσμα όλων το παραπάνω το χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά και κάθε λογής εγκληματικής οικονομική δραστηριότητα δεσμεύουν και καθοδηγούν το πολιτικό σύστημα αυτών των υπεράκτιων κέντρων.

Οι φορολογικοί παράδεισοι²¹ ισχυρίζονται ότι είναι χρήσιμα εργαλεία ώστε να αποφεύγεται η διπλή φορολόγηση αλλά και για την εξομάλυνση της ροής των επενδύσεων , κρύβοντας εσκεμμένα ότι υπάρχει νόμιμη οδός για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης και την καθοδήγηση των επενδυτικών ροών σε νόμιμες επενδύσεις. Σε όλο τον κόσμο θα συναντήσουμε να εφαρμόζονται από 2.500 φορολογικά συστήματα.

Οι κανόνες, τα υποδείγματα και τα πρότυπα του κλάδου, καθορίζονται από τον ΟΟΣΑ, ο οποίος είναι μια λέσχη των πλουσιότερων παγκόσμια χωρών, και τον ΟΗΕ όπου αντιπροσωπεύει τις φτωχότερες και αναπτυσσόμενες χώρες. Τελικά ο ΟΟΣΑ υπερισχύει, προσπαθώντας με χρήση όλων των μέσων να διασφαλίσει σκληρότητα την υπερίσχυση και επικράτηση των δικών του μοντέλων συνθήκης, μεροληπτώντας καταφανώς υπέρ των πλούσιων και σε βάρος των φτωχότερων και αναπτυσσόμενων χωρών.

²⁰ <https://rproject.gr/article/pagkosmia-oikonomia-forologikoi-paradeisoi-kai-offshore-etaireies>

²¹ <https://rproject.gr/article/pagkosmia-oikonomia-forologikoi-paradeisoi-kai-offshore-etaireies>

Το ένα τέταρτο των άμεσων ξένων επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο , σύμφωνα με τα στοιχεία της ActionAid, δέχονται δύο ευρωπαϊκοί φορολογικοί παράδεισοι ,η οποία καλεί να υπάρξει μια διεθνής συμφωνία για την πάταξη της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής με στόχο τη μείωση της φτώχειας. Το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία²² λαμβάνουν περίπου το 26% των παγκόσμιων ξένων επενδύσεων, παρόλο που συνεισφέρουν λιγότερο από το 1% του παγκόσμιου ΑΕΠ, ανέφερε η διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση που μάχεται για την εξάλειψη της φτώχειας.

3.3 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

3.3.1. Νομοθετικές / Πολιτικές Αιτίες²³

Ίσως η φορολογική πολιτική και στο εν γένει πολιτικό περιβάλλον της χώρας είναι οι βασικοί παράγοντες που οδηγούν την εξέλιξη της φοροδιαφυγής. Παρακάτω θα αναλύσουμε τις νομοθετικές και πολιτικές αιτίες της φοροδιαφυγής όπως την πολυνομία –πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος,- στην ανασφάλεια δικαίου που δημιουργείται τόσο στους φορολογούμενους όσο και στους υπαλλήλους της Φορολογικής Διοίκησης κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, - στη συνεχόμενη αύξηση του φορολογικού βάρους και - στη μη ύπαρξη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

- ✚ Η Πολυνομία - Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές αιτίες αύξησης της φοροδιαφυγής. Για να μπορέσουν να δοθούν διευκρινίσεις στο φορολογικό σύστημα εκδίδεται μεγάλος αριθμός εγκύκλιων κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται και από τον ΟΟΣΑ. Οι συνεχόμενες φορολογικές νομοθετήσεις , δημιουργούν μεγάλη σύγχυση στους φορολογούμενους για αυτό μεγαλώνει η ανάγκη για εισαγωγή ειδικών διατάξεων ή απαλλακτικών. Αυτό είναι ένα φαινόμενο το οποίο συμβαίνει έντονα στη δημοσιονομική πολιτική του

²² <http://www.zougla.gr/money/article/forologiki-paradisi-to-louksemlourgo-ke-i-olandia>

²³ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016):Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 36-53)

Ελληνικού κράτους λόγω των υποχρεώσεων που έχουν δημιουργηθεί απέναντι στους θεσμούς εξαιτίας των μνημονίων.

- ✚ Η Ανασφάλεια Δικαίου κάνει τους φορολογούμενους να νιώθουν αδύναμοι να γνωρίζουν τους φορολογικούς νόμους εξαιτίας της πολυπλοκότητας του συστήματος, και κάθε φορά δυσκολεύονται στην εφαρμογή τους, γιατί εκτός από τους αρχικούς φορολογικούς νόμους πρέπει να λάβουν υπόψη τους και τις ερμηνευτικές οδηγίες/εγκυκλίους που εκδίδονται σε μεγάλο βαθμό από τη Φορολογική Διοίκηση. Ο σκοπός των ερμηνευτικών εγκυκλίων είναι να μπορέσουν να καλύψουν τα κενά του νόμου ή να ερμηνευθούν διατάξεις κατά το δοκούν, δημιουργώντας με αυτό τρόπο σύγχυση στους φορολογούμενους. Βέβαια η Φορολογική Διοίκηση εκδίδει περισσότερες εγκυκλίους για το ίδιο φορολογικό ζήτημα χωρίς να έχουν την ίδια ερμηνεία. Και δεν υπάρχει επιβολή προστίμου αν ο φορολογούμενος ακολουθεί τις εγκυκλίους. Παρόλα αυτά ο φορολογούμενος έχει την ανασφάλεια δικαίου εξαιτίας του νομοθετικού/κανονιστικού πλέγματος μέσα στο οποίο δρα η Φορολογική Διοίκηση.

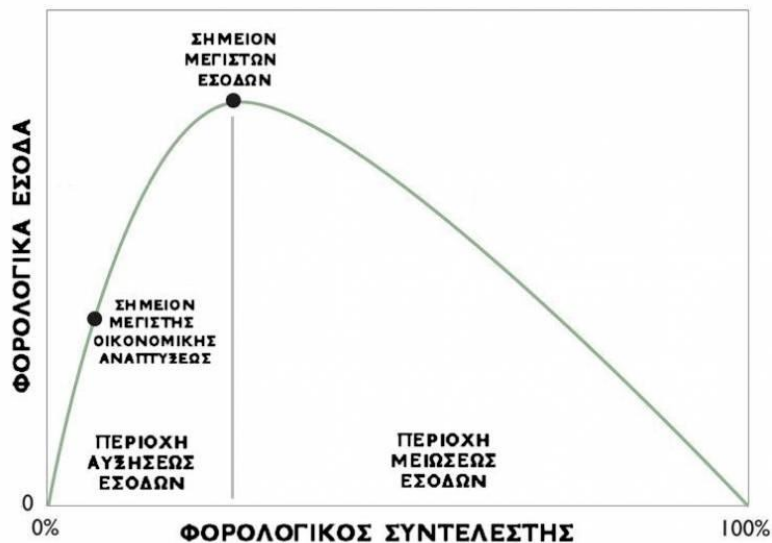
Επίσης, εξαιτίας των «ατομικών λύσεων» το αίσθημα της ανασφάλειας δικαίου γίνεται εντονότερο. Με το όρο ατομικές λύσεις αναφερόμαστε στις έγγραφες απόψεις της Φορολογικής Διοίκησης που εκδίδονται κατόπιν υποβολής ερωτήματος από τους φορολογουμένους. Βέβαια, η Φορολογική Διοίκηση δεν δεσμεύεται από τις απαντήσεις που παρέχονται ή τις απόψεις που διατυπώνονται από τον εκάστοτε υπάλληλο της. Έτσι ο φορολογούμενος δεν προστατεύεται από την επιβολή προστίμου στην περίπτωση που διαθέτει μια ατομική διοικητική λύση, και να ακολουθεί πιστά τις οδηγίες της Διοίκησης που αναγράφονται σε αυτή για κάποιο συγκεκριμένο φορολογικό ζήτημα εάν γίνει κάποιος μελλοντικός έλεγχος. Ωστόσο, η ανασφάλεια δικαίου υπάρχει και για τους υπαλλήλους της Φορολογικής Διοίκησης εξαιτίας της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος, σε συνδυασμό τόσο με την πολυνομία και την έκδοση ερμηνευτικών εγκυκλίων και ατομικών λύσεων από διαφορετικούς φορείς της Φορολογικής Διοίκησης, όσο και με τα υπάρχοντα οργανωτικά και τεχνολογικά προβλήματα

του δημοσίου τομέα (όπως θα εκτεθούν αναλυτικά παρακάτω), τα οποία δυσκολεύουν το έργο των υπαλλήλων.

- ✚ Η αύξηση του Φορολογικού Βάρους που έχει εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια στα εισοδήματα των φορολογουμένων, για παράδειγμα έχει παρατηρηθεί αύξηση φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων (μισθωτών), με ταυτόχρονη κατάργηση του αφορολόγητου ορίου - αύξηση φορολογίας εισοδήματος αυτοαπασχολούμενων, με ταυτόχρονη κατάργηση του αφορολόγητου ορίου και αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος - αύξηση συντελεστών υπολογισμού της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, παράταση εφαρμογής της και πλέον ενσωμάτωσή της στη φορολογία εισοδήματος - αύξηση φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων, με ταυτόχρονη αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος - αύξηση συντελεστών ΦΠΑ σε συγκεκριμένα προϊόντα / υπηρεσίες και κατάργηση εφαρμογής των μειωμένων συντελεστών στα νησιά - αύξηση συντελεστών φόρων κατανάλωσης σε καπνικά προϊόντα, οινοπνευματώδη ποτά και καύσιμα.. Άρθρο 9 του Ν. 4174/2013 27. Επίσης, λόγω της μεταβολής του θεσμικού πλαισίου για την επιβολή προστίμων [ΓΓΔΕ (2016), Επιχειρησιακό σχέδιο ΓΓΔΕ 2016, σελ. 29] έχει διαπιστωθεί δυσκολία συντονισμού του ελεγκτικού έργου. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του ΟΟΣΑ προκύπτει αύξηση του φορολογικού βάρους και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα για το έτος 2014 έχουμε αύξηση του φορολογικού βάρους από 34,4% σε 35,9%. ενώ αντίστοιχα ο μέσος όρος για τις χώρες του ΟΟΣΑ ανέρχεται σε 34,4%. Αυτή η αύξηση του φορολογικού βάρους αποτελεί ένα από τα βασικά κίνητρα των φορολογουμένων για αύξηση της φοροδιαφυγής καθώς το όφελος από την απόκρυψη εισοδημάτων για φορολογικούς σκοπούς, σε σχέση με το αναλαμβανόμενο κάθε φορά ρίσκο, είναι μεγάλο και οδηγεί σε περιορισμό της ηθελημένης συμμόρφωσης. Οι υψηλοί συντελεστές φορολογίας, η πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας και το μέγεθος των επιβαλλόμενων προστίμων αποτελούν τρία βασικά στοιχεία που οδηγούν στη φοροδιαφυγή. Η καμπύλη Laffer μας δείχνει ότι το ύψος των φορολογικών συντελεστών επηρεάζει άμεσα την πορεία των εσόδων. Με την καμπύλη αυτή είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η

σχέση φορολογικών συντελεστών και εσόδων, και πιο συγκεκριμένα να καταγραφεί το άριστο (ή βέλτιστο) σημείο, από το οποίο τυχόν επιπλέον αύξηση των φορολογικών συντελεστών θα επιφέρει μείωση των εσόδων. Ωστόσο σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα του 2012 οι τελικοί φορολογικοί συντελεστές ήταν 38% για τη φορολογία εισοδήματος και 16,2% για τη φορολογία κατανάλωσης. Τώρα αν συγκρίνουμε τους τελικούς συντελεστές στην Ελλάδα με τους εκτιμωμένους ανώτατους συντελεστές, από την ανάλυση της καμπύλης Laffer, για το σύνολο της Ε.Ε. υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην Ελλάδα από το μέγιστο του μέσου όρου των χωρών της Ε.Ε., και άρα αναμένεται ότι υπάρχει περιθώριο αύξησης των φόρων και των εσόδων. Από την άλλη υπάρχει μια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία εκτιμά ότι χώρες όπως η Ελλάδα που έχουν υψηλά ποσοστά παραοικονομίας οι ανώτατοι συντελεστές της καμπύλης Laffer διαμορφώνονται προς τα κάτω, κυρίως λόγω του υψηλού βαθμού υποκατάστασης μεταξύ της νόμιμης και της σκιώδους οικονομίας.

ΚΑΜΠΥΛΗ LAFFER

Για αυτό μια χώρα στην οποία η νόμιμη και η μαύρη οικονομία υποκαταστούνται σε μεγάλο βαθμό, όπως η περίπτωση της αύξηση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 37% (στοιχεία του 2008) στο μέγιστο 39% θα αύξανε

τα έσοδα μόνο κατά 0,1% του ΑΕΠ. Αντίστοιχα, μια αύξηση στο συντελεστή φορολογίας νομικών προσώπων από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 32% (στοιχεία του 2008) στο μέγιστο 63% θα αύξανε τα έσοδα κατά 3% του ΑΕΠ. Τέλος, μια αύξηση του συντελεστή φορολογίας κατανάλωσης από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο του 20% (στοιχεία του 2008) στο μέγιστο 64% θα αύξανε τα έσοδα κατά 7% του ΑΕΠ. Επίσης, η υπερφορολόγηση δεν επιτρέπει προσέλκυση εγχώριων και ξένων επενδύσεων και αυτό οδηγεί σε συρρίκνωση της φορολογικής βάσης και αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης όποιων επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα. Ωστόσο στην Ελλάδα η ανάπτυξη, με τα αντικίνητρα στην εργασία και στην επιχειρηματική δραστηριότητα να συσσωρεύονται και να οδηγούν σε μια οικονομία χαμηλής παραγωγικότητας δεν είναι αυτά που οδηγούν σε καλή πορεία των εσόδων σε φόρους και ασφαλιστικές εισφορές αλλά βασίζονται στα εισπρακτικά μέτρα. Ενώ συχνό φαινόμενο είναι η ίδρυση ελληνικών εταιριών σε Βουλγαρία, Κύπρο, Ελβετία, Λουξεμβούργο και Βέλγιο όπου το φορολογικό σύστημα είναι ευνοϊκότερο.

- ✚ Για την μη αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής σημαντική είναι η απουσία Σταθερής Πολιτικής Βούλησης για την Αντιμετώπιση του Φαινομένου. Τα τελευταία χρόνια όλες οι κυβερνήσεις υπόσχονται την πάταξη της φοροδιαφυγής αλλά η συχνή αλλαγή των κυβερνήσεων δεν επιτρέπει την εφαρμογή μιας ενιαίας και σταθερής πολιτικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Επιπλέον, πρέπει να σημειώσουμε ότι η πάταξη της φοροδιαφυγής είναι συνδυασμένη με την ύπαρξη διαφθοράς στο κρατικό μηχανισμό, η οποία είναι επακόλουθο της απουσίας διαφάνειας στη διοίκηση και ενισχύεται από την ύπαρξη κομματικού κράτους που διέπει τον δημόσιο τομέα.

3.3.2. Τεχνολογικές Αιτίες²⁴

²⁴ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016): Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 36-53)

Η έλλειψη τεχνολογικής / οργανωτικής υποδομής της Φορολογικής Διοίκησης βοηθάει την εξέλιξη της φοροδιαφυγής. Δεν υπάρχει συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων και η ανεπάρκεια στη συστηματική συλλογή, την οργάνωση και την επεξεργασία πληροφοριών στην ελληνική Φορολογική Διοίκηση , όπως έχει προκύψει από στοιχεία του ΟΟΣΑ. Το 2013 ήταν το έτος που για την Ελλάδα εφαρμόστηκε η ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος, ενώ πληθώρα άλλων φορολογικών δηλώσεων και διαδικασιών δεν εξυπηρετούνται ηλεκτρονικά, παρά μόνο με αυτοπρόσωπη παρουσία στις υπηρεσίες της Φορολογικής Διοίκησης. Η γραφειοκρατία, επίσης επιδεινώνεται εξαιτίας της μη ύπαρξης «ηλεκτρονικής» φορολογικής διοίκησης αλλά και της έλλειψης μια πλήρης καρτέλας του κάθε φορολογούμενου για τη διασταύρωση στοιχείων. Μόλις το 2011 άρχισε να λειτουργεί το πληροφοριακό σύστημα ELENXIS, το συγκεκριμένο σύστημα βοηθάει να γίνονται φορολογικοί έλεγχοι και το οποίο δίνει τη δυνατότητα στους ελεγκτές να αξιοποιούν, μέσω φορητών υπολογιστών, τεχνικές ανάλυσης κινδύνου και να έχουν στη διάθεσή τους πλήρη εικόνα για την ελεγχόμενη επιχείρηση. Ακόμα και σήμερα όμως, οι υπάλληλοι της Φορολογικής Διοίκησης διαμαρτύρονται για την ίδια κατάσταση ελλιπούς μηχανοργάνωσης και «ηλεκτρονικής» διοίκησης, αιτούμενοι ακόμη και τη σύνδεση στο διαδίκτυο σε όλα τα τερματικά της υπηρεσίας, καθώς και πρόσβαση σε άλλα λειτουργικά πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Οικονομικών και άλλων Δημοσίων Φορέων (ΤΑΧΙΣ, Ε9, Συγκεντρωτικές καταστάσεις πελατών – προμηθευτών, οχημάτων κτλ.). Από τις διαμαρτυρίες των υπαλλήλων εξαιτίας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν καταλήγουμε στα συμπεράσματα ότι η Φορολογική Διοίκηση δεν είναι στελεχωμένη τεχνολογικά ούτε με τα βασικά και απολύτως απαραίτητα (όπως π.χ. σύνδεση στο διαδίκτυο), ενώ γίνεται εμφανής η δυσλειτουργία και η αδυναμία της να αποκτήσει συνολική εικόνα για κάθε φορολογούμενο, αφού οι κατά τόπον υπάλληλοι έχουν περιορισμένη πρόσβαση στα πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Οικονομικών. Επίσης, οι υπάλληλοι της Φορολογικής Διοίκησης υπερτονίζουν τα προβλήματα στη διαλειτουργικότητα των Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων της ΓΓΔΕ (π.χ. διαλειτουργικότητα Icisnet με Taxisnet), την αδυναμία πρόσβασης σε συγκεκριμένες πληροφορίες (π.χ. παλαιότερες δηλώσεις Φόρου Μεταβίβασης Ακίνητης Περιουσίας) και την έλλειψη ενημερωμένων και

επικαιροποιημένων βάσεων δεδομένων (π.χ. συγκεντρωτικές καταστάσεις πελατών – προμηθευτών) και μηχανογράφησης του Τμήματος Κεφαλαίου. Τα πληροφοριακά συστήματα δεν ενημερώνονται έγκαιρα με τις αλλαγές της νομοθεσίας, ενώ η ηλεκτρονική πληροφόρηση είναι ελλιπής, με αποτέλεσμα οι Περιφερειακές Υπηρεσίες να μην έχουν άμεση πληροφόρηση σχετικά με εγκυκλίους, οδηγίες και λοιπά έγγραφα, που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

3.3.3. Γραφειοκρατικές / Οργανωτικές Αιτίες ²⁵

Όλοι οι Έλληνες φορολογούμενοι πολίτες ακόμα και για μια απλή φορολογική συναλλαγή έχουν αντιμετωπίσει τη μεγάλη γραφειοκρατία του κράτους. Όπως έχει επισημάνει ο ΟΟΣΑ, η οργάνωση του δημοσίου τομέα είναι μια από τις αιτίες της αναποτελεσματικής λειτουργίας της Διοίκησης, που συνακόλουθα οδηγεί στον μη έγκαιρο και ελλιπή εντοπισμό των φορολογικών παραβάσεων και περιστατικών φοροδιαφυγής. Οι πολλές εσωτερικές διαδικασίες σε συνδυασμό με τις διασκορπισμένες αρμοδιότητες σε διάφορες υπηρεσίες και φορείς, ακόμη και μεταξύ διαφορετικών Υπουργείων διέπουν τη δράση της Φορολογικής Διοίκησης. Όλη η Διοίκηση λειτουργεί σύμφωνα με τους προβλεπόμενους νόμους και τις υπουργικές αποφάσεις και την άρτια τήρηση των διαδικασιών χωρίς να δίνουν βαρύτητα στην επίτευξη των αποτελεσμάτων.

Η εφαρμογή των τύπων από τη Διοίκηση, σε συνδυασμό με τους αλληπάλληλους επανακαθορισμούς αρμοδιοτήτων μεγαλώνει το χάσμα μεταξύ της εφαρμογής των νόμων και αυτό που ισχύει πραγματικά και κάνει τη λειτουργία της Διοίκησης ατελέσφορη και για τους υπαλλήλους της αλλά και για τον φορολογούμενο πολίτη. Η επιδείνωση της κακής λειτουργίας της Διοίκησης, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ επιδεινώνεται από τη έλλειψη οργάνωσης του προσωπικού και σε συνδυασμό με τα περιορισμένα τεχνικά προσόντα τους αλλά και το μεγάλο αριθμό του προσωπικού δεν γίνεται σωστός καταμερισμός των αρμοδιοτήτων. Επίσης, ο μη εντοπισμός και η μη πάταξη της φοροδιαφυγής, συμβαίνει εξαιτίας ότι δεν δίνονται κίνητρα στους υπαλλήλους ώστε να βελτιστοποιήσουν την

²⁵ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016): Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ. 36-53)

εκτέλεση των καθηκόντων τους αλλά και γιατί στην εποχή των μνημονίων που βρίσκεται η Ελλάδα, βλέπουν τις αποδοχές τους συνεχώς να μειώνονται ενώ σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες οι αποδοχές των αντίστοιχων υπαλλήλων ανέρχονται περίπου στο 134% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ στην Ελλάδα ανέρχεται μόλις στο 50% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Και ενώ γίνονται προσπάθειες για μια πιο αποτελεσματική Φορολογική Διοίκηση τα αποτελέσματα ήταν τα αντίθετα. Όπως για παράδειγμα έγινε με τη ΔΟΥ Μεγάλων Επιχειρήσεων που συστάθηκε το 2011. Επίσης, προβλήματα έχουν παρατηρηθεί λόγω της ελλιπούς στελέχωσης ορισμένων μονάδων και τμημάτων ένα τέτοιο παράδειγμα είναι τα δικαστικά τμήματα των ΔΟΥ που υπάρχει έλλειψη έμπειρων νομικών. Ένα καλό παράδειγμα οργανωτικών/γραφειοκρατικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Φορολογική Διοίκηση είναι και οι φορολογικές υποθέσεις – ενδικοφανείς προσφυγές που αθρόως κατατίθενται ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ). Στη συγκεκριμένη διεύθυνση συγκεντρώνονται οι υποθέσεις που πρόκειται να εκδικαστούν και το τελευταίο διάστημα έχουν συγκεντρωθεί πολλές. Αν γίνει ανάλυση όλης της διαδικασίας θα οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι σε υποθέσεις φοροδιαφυγής λόγω της καθυστέρησης εκδίκασης μιας υπόθεσης ή επιβολής τιμωρίας οδηγούμαστε σε αναποτελεσματικότητα στην είσπραξη των οφειλόμενων φόρων κα προστίμων.

3.3.4. Διαρθρωτικές Αιτίες²⁶

Σε βάθος χρόνου η Ελλάδα εμφανίζει υπερβολικά υψηλό αριθμό αυτοαπασχολουμένων και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα υπάρχει η εκτίμηση ότι το ύψος της αυτοαπασχόλησης είναι διπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου – το 2014 ήταν στο 34% της συνολικής απασχόλησης, με τον πρωτογενή τομέα και τα επιστημονικά/ τεχνικά επαγγέλματα να έχουν την πρωτοκαθεδρία

²⁶ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016): Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 36-53)

3.3.5. Πολιτισμικές Αιτίες (Φορολογική Κουλτούρα) ²⁷

Η άποψη των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο κράτος αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την αύξηση της φοροδιαφυγής. Το υψηλό ποσοστό φορολογίας εισοδήματος και ασφαλιστικών εισφορών, εξαιτίας της ανεπάρκειας ενός κοινωνικού κράτους, είναι οι λόγοι που έχουμε αύξηση της αδήλωτης εργασίας. Η παραγωγική δομή της οικονομίας και το μέγεθος της παραοικονομίας θεωρούνται κάποιες από τις αιτίες της αδήλωτης εργασίας. Άρα, αύξηση των ποσοστών φοροδιαφυγής και παραοικονομίας λόγω ότι αυξάνεται η επιβάρυνση των πολιτών με φόρους και ασφαλιστικές εισφορές ή γιατί οι νόμοι γίνονται πιο αυστηροί. Από την άλλη έχουμε μείωση του αισθήματος ηθικής όταν οι εν λόγω υπηρεσίες αυξάνονται.

Επίσης, η διαφθορά και οι παράνομες δραστηριότητες των δημόσιων φορέων θεωρούνται ως καθοριστικές αιτίες για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Πιο συγκεκριμένα, όταν οι πολίτες λαμβάνουν από το κράτος καλής ποιότητας υπηρεσίες είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν το φόρο που τους αναλογεί. Βέβαια, υπάρχουν μελέτες οι οποίες δείχνουν ότι χρειάζεται ένα φορολογικό σύστημα με ορθό νομοθετικό πλαίσιο και πιο αποδοτική άσκηση δημόσιας εξουσίας. Η άποψη ότι οι πολίτες έχουν την πεποίθηση πως η καταβολή των φόρων είναι κοινωνικά ορθή πράξη ή ακόμα ότι φοβούνται μια πιθανή τιμωρία αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την επιβολή του φόρου. Αλλά όταν υπερισχύει ο φόβος της τιμωρίας τότε το κίνητρο των φορολογούμενων είναι το «πρέπει» και όχι το «θέλω». Ενώ σε ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και μια δίκαιη κρατική διακυβέρνηση μπορεί να δοθούν κίνητρα για καταβολή των φόρων και κατά συνέπεια μείωση της φοροδιαφυγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

---

²⁷ Ομοίως

Το «Φορολογικό Δίκαιο»²⁸ διδάσκει ότι ένα βασικό αξίωμα, μια βασική αρχή της Φορολογίας, που αποτελεί άλλωστε και συνταγματική επιταγή, είναι η *«αρχή της φορολογικής ισότητας»*. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, σε φορολογία πρέπει να υπόκεινται άπαντες οι πολίτες, αναλόγως της οικονομικής αντοχής τους. Ωστόσο, η αρχή της φορολογικής ισότητας, περιλαμβάνει στην έννοιά της δύο περαιτέρω αρχές: *αυτήν της καθολικότητας του φόρου και αυτήν της φοροδοτικής ικανότητας*.

Καθολικότητα του φόρου (διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Άνταμ Σμιθ) σημαίνει ότι η φορολογική υποχρέωση είναι γενική, επιβαλλόμενη βάσει γενικών κανόνων και κριτηρίων, απαγορευμένων των εξαιρέσεων, πλην εκείνων με κοινωνικά χαρακτηριστικά, σε κάθε περίπτωση, απολύτως καθορισμένων (π.χ. ειδική αντιμετώπιση των ατόμων με υψηλό βαθμό αναπηρίας κ.λπ.).

Στη συνέχεια, φοροδοτική ικανότητα είναι η δυνατότητα του κάθε οικονομούντος ατόμου να συνεισφέρει στα κοινά, δηλαδή ο βαθμός της συμμετοχής του στη συγκέντρωση των φορολογικών εσόδων του κράτους.

Τα φορολογικά συστήματα που εφαρμόζονται πρέπει να είναι δίκαια. Γι' αυτό πρέπει να δοθεί μεγάλη βαρύτητα στους παράγοντες που προσδιορίζουν την φοροδοτική ικανότητα και πώς αυτοί πρέπει να διαφοροποιούνται μεταξύ των πολιτών, ώστε να επέρχεται η φορολογική ισότητα, την οποία επιθυμεί και ο συνταγματικός νομοθέτης. Σημειώνεται πάντως, ότι η φοροδοτική ικανότητα δεν πρέπει να συνδέεται με την υποχρέωση που έχει το κράτος να προσφέρει υπηρεσίες στον πολίτη.

Ωστόσο διδαχθήκαμε ότι *«κατά την αρχή της φοροδοτικής ικανότητας, η φορολογία εκάστου προσώπου πρέπει να γίνεται αναλόγως των εισοδημάτων του ή της οικονομικής του αντοχής»*.

²⁸ Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη, το ΣτΕ και ο ΕΝΦΙΑ (<http://foroline.gr/archives/12895>)

Οι παράγοντες λοιπόν που προσδιορίζουν το μέγεθος της φοροδοτικής ικανότητας, όπως αναφέρουν και τα σχετικά συγγράμματα, είναι αρχικώς το εισόδημα και ακολούθως η κατανάλωση και η περιουσία. Ας εξετάσουμε τους τρεις αυτούς παράγοντες.²⁹

Το εισόδημα και το μέγεθός του, είναι χωρίς αντίρρηση ο κατεξοχήν ασφαλής και δίκαιος παράγοντας για την επιβολή φορολογίας (άμεση φορολογία). Απομένει να εξευρεθεί και να επιλεγεί το κατάλληλο φορολογικό σύστημα (π.χ., *μία ενιαία προοδευτική κλίμακα φορολογίας*).

Πάντως όχι αυτό που επιβλήθηκε με τον Ν 4172/2013 (ΚΦΕ), όπου η φορολόγηση των εισοδημάτων διαφοροποιείται αναλόγως από την προερχόμενη πηγή, γεγονός που, κατά την γνώμη μου, καθιστά το σύστημα άδικο και ευθέως αντίθετο με τις αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης και ισότητας. Είναι μια άλλη συζήτηση, όπως ήδη αναφέρθηκε πιο πάνω.

Η κατανάλωση³⁰ είναι ο δεύτερος προσδιοριστικός παράγοντας της φοροδοτικής ικανότητας. Εδώ επιβάλλεται η έμμεση φορολογία, η οποία υλοποιείται και έτσι επιτυγχάνεται ο στόχος της συγκέντρωσης εσόδων από το κράτος, μόνο εφόσον ο πολίτης καταναλώνει. Τα δίκαιον του πράγματος, κατά την επιβολή έμμεσης φορολογίας, έγκειται στην επιλογή των κατάλληλων συντελεστών φόρου (ΦΠΑ, ή λοιπών έμμεσων φόρων), ώστε να καθίσταται δυνατή η αγορά αγαθών ή η λήψη υπηρεσιών πρώτης ανάγκης, από τους πολίτες που δεν διαθέτουν υψηλά εισοδήματα.

Ας μην παραβλέπουμε ότι τα ποσά που οδηγούνται στην κατανάλωση, είναι το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του πολίτη, το οποίο έχει ήδη φορολογηθεί με την άμεση φορολογία.

²⁹ Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη, το ΣτΕ και ο ΕΝΦΙΑ (<http://foroline.gr/archives/12895>)

³⁰ Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη, το ΣτΕ και ο ΕΝΦΙΑ (<http://foroline.gr/archives/12895>)

Ο τρίτος προσδιοριστικός παράγοντας της φοροδοτικής ικανότητας είναι η περιουσία. **Περιουσία** είναι αποθηκευμένος πλούτος, σε διάφορες μορφές, που ο πολίτης επέλεξε να μετασχηματίσει μέρος των εισοδημάτων του. Στην ουσία, ο ΕΝΦΙΑ εξομοιώνεται με έναν άμεσο φόρο, σε σταθερή βάση, δηλαδή έναν φόρο εισοδήματος, **χωρίς όμως να υπάρχει εισόδημα**. Το επιχείρημα ότι και σε άλλες χώρες υπάρχει ο φόρος στην ακίνητη περιουσία, με αυτή την μορφή, δεν ισχύει, δεδομένου ότι (τουλάχιστον, εξ όσων γνωρίζω) πρόκειται για ανταποδοτικό φόρο που εισπράττουν οι τοπικές κοινότητες και έχει ως στόχο την βελτίωση των περιβαλλοντολογικών συνθηκών και την ανάδειξη – εξυπηρέτηση των ακινήτων. Τέτοιες όμως επιβαρύνσεις, ήδη καταβάλλει και ο πολίτης στην χώρα μας, που είναι και χρήστης του ακινήτου, μέσω του λογαριασμού της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος.

Κατά την αποψη μου, πρόκειται για μία ερμηνεία «κατά πως μας βολεύει», αφού όπως ήδη αναφέρθηκε πιο πάνω, **η περιουσία δεν μπορεί να αποτελέσει φορολογική βάση για την επιβολή μιας ιδιότυπης άμεσης φορολογίας, χωρίς την ύπαρξη εισοδήματος**. Οι δε αποφάσεις του ανώτατου δικαστηρίου, με όλο τον σεβασμό, έρχονται σε αντίθεση με ό,τι διδάσκει το Φορολογικό Δίκαιο ως προς τους προσδιοριστικούς παράγοντες της φοροδοτικής ικανότητας του πολίτη, άρα και της φορολογικής ισότητας που πρεσβεύει το Σύνταγμα.

Στη συνέχεια, αφού αναλύσαμε τους παράγοντες που προσδιορίζουν τη φοροδοτική ικανότητα, και χρησιμοποιώντας δεδομένα από τον OECD , από το 2009 έως το 2015 (για το τελευταίο έτος δεν έχουμε πλήρη στοιχεία). Και συνδέοντας τα φορολογικά έσοδα από το εισόδημα αλλά και το φόρο ακινήτων, με την φοροδοτική ικανότητα να δούμε πόσο δίκαιο είναι το κάθε φορολογικό σύστημα.

4.2 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ³¹

³¹ <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm>

Για να υπολογίσουμε τη φοροδοτική ικανότητα θα προσθέσουμε το εισόδημα , την κατανάλωση καθώς και την περιουσία για να δούμε ποια θα ήταν τα φορολογικά έσοδα χρησιμοποιώντας τα παραπάνω δεδομένα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1. Υπολογισμός Φοροδοτικής Ικανότητας

ΕΤΟΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	-3.428,75	21.683,48	12.561,92	12.765,76	13.833,56	-545,32	23.705,04
ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	223.701,67	210.975,64	196.105,72	188.218,54	194.872,92	194.750,45	
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	3.203.438,00	3.142.745,00	3.195.726,00	350.172,00	4.176.812,00	4.222.576,00	
ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	3.423.710,92	3.375.404,12	3.404.393,64	551.156,30	4.385.518,49	4.416.781,13	23.705,04

Πηγή:Oecd data

Σύμφωνα με το OECD, ως ορισμό για το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ορίζεται ως το άθροισμα της οικιακής δαπάνης για τελική κατανάλωση και την αποταμίευση, μείον τη μεταβολή της καθαρής συμμετοχής νοικοκυριών σε αποθεματικά συνταξιοδοτικών ταμείων. Ο δείκτης αυτός αντιστοιχεί επίσης με το άθροισμα των μισθών και των ημερομισθίων, μεικτό εισόδημα, καθαρό εισόδημα περιουσίας, τις καθαρές τρέχουσες μεταβιβάσεις και τις κοινωνικές παροχές εκτός από κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος, μείον τους φόρους επί του εισοδήματος και του πλούτου και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλεται από τους εργαζόμενους, τους αυτοαπασχολούμενους και οι άνεργοι. Οικιακά ακαθάριστο διορθωμένο διαθέσιμο εισόδημα ανακατανέμει επιπλέον "έσοδα" από την κυβέρνηση και τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που εξυπηρετούν νοικοκυριά (MKIEN), στα νοικοκυριά για να αντανakλούν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος. Οι μεταβιβάσεις αυτές αντανakλούν τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από την κυβέρνηση ή από MKIEN για επιμέρους αγαθά και υπηρεσίες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση, για λογαριασμό ενός μεμονωμένου νοικοκυριού. Ο δείκτης περιλαμβάνει το διαθέσιμο εισόδημα των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά. Διαθέσιμο εισόδημα, ως έννοια, είναι πιο κοντά στην ιδέα του εισοδήματος, από ό, τι είναι είτε το εθνικό εισόδημα ή το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Ο δείκτης αυτός μετράται σε όρους καθαρής ρυθμούς ανάπτυξης

ετησίως και από την άποψη του ακαθάριστου προσαρμόζεται κατά κεφαλήν σε τρέχουσες τιμές και PPPs.

Επειδή, το διαθέσιμο εισόδημα υπολογίζεται ως δείκτης του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης (% Annual Growth Rate), οφείλουμε να δώσουμε τον ορισμό της οικονομικής μεγέθυνσης η οποία προσδιορίζεται κυρίως από το εισόδημα της οικονομίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση μας ενδιαφέρει το επίπεδο του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της οικονομίας, το οποίο δίνεται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς. Το μέγεθος αυτό μας ενδιαφέρει όχι μόνο ως απόλυτη τιμή (*επίπεδο* οικονομικής μεγέθυνσης), αλλά και στη διαχρονική εξέλιξή του, η οποία δίνεται από το *ρυθμό* οικονομικής μεγέθυνσης, δηλαδή την ποσοστιαία μεταβολή του σε κάθε περίοδο. Επίσης, αυτό που μας αφορά είναι όχι η ονομαστική αλλά η *πραγματική* τιμή του. Ο λόγος είναι προφανής: αν μια οικονομία με υψηλό πληθωρισμό δεν αναπτύσσεται, τότε η ονομαστική τιμή του εισοδήματος θα μεταβάλλεται με μεγάλους ρυθμούς, χωρίς αυτό να αντικατοπτρίζει την πραγματική οικονομική μεγέθυνση και βελτίωση της θέσης της. Εάν συμβολιστεί με Y_t το πραγματικό ΑΕΠ της οικονομίας την περίοδο t , ο ετήσιος ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης δίνεται από τον τύπο:

$$\text{ΡΥΘΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΝΘΥΝΣΗΣ ΑΕΠ} = (\text{ΑΕΠ}_t - \text{ΑΕΠ}_{t-1}) / \text{ΑΕΠ}_{t-1}^{32}$$

³² Π. Καλαϊτζιδάκης – Σ. Καλυβίτης- «Εισαγωγή στην οικονομική μεγέθυνση» (Σελ. 16)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2. Υπολογισμός διαθέσιμου εισοδήματος

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΕΠ	30.855,94	30.396,42	28.202,72	26.141,09	25.284,41	26.121,39	26.454,04	26.289,05
ΡΥΘΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΝΘΥΝΣΗΣ		-7,22%	-7,31%	-3,28%	3,31%	1,27%	-0,62%	-
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΡΥΘΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ		0,63	-10,50	-10,56	-9,76	-7,63	0,08	-2,99
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ		-874,88	14.364,28	32.225,66	-29.477,88	59.934,94	-1.313,40	0,00

Πηγή:Oecd data

Από τον παραπάνω τρόπο υπολογισμού του διαθέσιμου εισοδήματος προκύπτουν τα παραπάνω αποτελέσματα. Στην συνέχεια θα δώσουμε τον ορισμό που αφορά τους άλλους δύο παράγοντες που απαρτίζουν την φοροδοτική ικανότητα σύμφωνα με τον OECD. Οι δαπάνες των νοικοκυριών (κατανάλωση) είναι το ποσό της τελικής καταναλωτικής δαπάνης που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά που διαμένουν στη χώρα για να καλύψουν τις καθημερινές τους ανάγκες, όπως: τροφή, ένδυση, στέγαση (ενοίκιο), την ενέργεια, τις μεταφορές, τα διαρκή αγαθά (κυρίως, αυτοκίνητα), δαπάνες για την υγεία, την ψυχαγωγία, και διάφορα υπηρεσιών. Είναι συνήθως γύρω στο 60% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) και ως εκ τούτου αποτελεί ουσιαστική μεταβλητή για την οικονομική ανάλυση της ζήτησης. Δαπάνες των νοικοκυριών, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών μεταφορών, είναι η πραγματική ατομική κατανάλωση, που είναι ίση με την καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών συν εκείνες οι (ατομικά) δαπάνες της γενικής κυβέρνησης και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά, οι οποίες ωφελούν άμεσα τα νοικοκυριά, όπως, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση. "Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και άλλα καύσιμα" είναι μία από τις δώδεκα κατηγορίες που περιλαμβάνονται ως μέρος των ατομικών καταναλωτικών δαπανών. Οι δαπάνες για στέγαση και ενέργεια αποτελούνται από τα πραγματικά ενοίκια για τη στέγαση, τα τεκμαρτά μισθώματα για ιδιοκατοίκηση, συντήρηση κατοικιών και επισκευές, καθώς και τα έξοδα για νερό,

ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο και άλλα καύσιμα. Ο δείκτης αυτός μετριέται σε εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, σε τρέχουσες τιμές και PPPs, ως% του ΑΕΠ, σε ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης και σε% του διαθέσιμου εισοδήματος.

Οικιακή συνολική καθαρή αξία (Household net worth) είναι η αξία του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων (το συνολικό ποσό των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων καθώς και το συνολικό ποσό των μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων). Να σημειωθεί ότι ο δείκτης αυτός λαμβάνει υπόψη μόνο την αξία των κατοικιών από μη χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μείον τη συνολική αξία των εκκρεμών υποχρεώσεων. Οικιακά οικονομική καθαρή θέση είναι το εξισωτικό μέγεθος του χρηματοπιστωτικού ισολογισμού τους, δηλαδή το σύνολο των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μείον το σύνολο των υποχρεώσεων, που καταγράφεται στις τρέχουσες τιμές της αγοράς. Η αλλαγή στο οικονομικό της καθαρής θέσης μεταξύ δύο διαδοχικών ετών δεν οφείλεται μόνο σε οικονομικές συναλλαγές κατά την περίοδο, αλλά και για στις μεταβολές των τιμών (δηλαδή τα κέρδη ή τις ζημιές) χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Ακολούθως τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού περιλαμβάνονται, όπου είναι διαθέσιμο / ισχύει για τα νοικοκυριά: μετρητά και καταθέσεις, χρεόγραφα, δάνεια, κεφάλαια και μετοχές εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου / μονάδων, την ασφάλιση, συνταξιοδοτικά και τυποποιημένα προγράμματα εγγυήσεων (συμπεριλαμβανομένων καθαρής συμμετοχή νοικοκυριών σε αποθεματικά συνταξιοδοτικών ταμείων) , χρηματοοικονομικά παράγωγα, και τα δικαιώματα αγοράς μετοχών και άλλων εισπρακτέων και πληρωτέων λογαριασμών. Η συνολική καθαρή αξία μετριέται ως ποσοστό του καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος. Η οικονομική καθαρή αξία υπολογίζεται ως ο λόγος των χρηματοοικονομικών καθαρής αξίας των νοικοκυριών διαιρούμενος με τον αριθμό των ατόμων στη χώρα, σε δολάρια ΗΠΑ σε τρέχουσες PPPs.

Έτσι προκύπτει η φοροδοτική ικανότητα σύμφωνα με το παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3. Υπολογισμός Φοροδοτικής Ικανότητας

ΕΤΟΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	-874,88	14.364,28	32.225,66	-29.477,88	-59.934,94	-1.313,40
ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	223.701,67	210.975,64	196.105,72	188.218,54	194.872,92	194.750,45
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ	320,34	314,27	319,57	350,17	417,68	422,26
ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	223.147,13	225.654,19	228.650,95	159.090,84	135.355,67	193.859,31

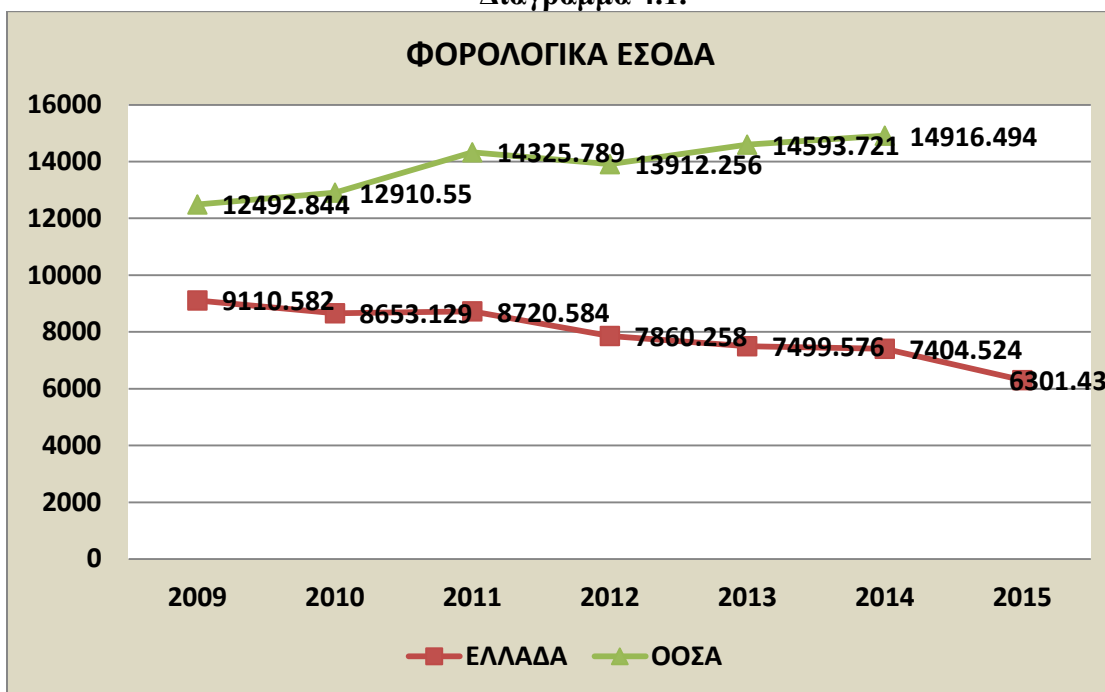
Πηγή:Oecd data

Ουσιαστικά το αποτέλεσμα της φοροδοτικής ικανότητας αναφέρεται στο ποσό για το οποίο έχει τη δυνατότητα ο πολίτης να φορολογηθεί και να ανταπεξέλθει.

Τα φορολογικά έσοδα ορίζονται ως τα έσοδα που εισπράττονται από τους φόρους επί του εισοδήματος και των κερδών, των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, φόρων που επιβάλλονται στα αγαθά και τις υπηρεσίες, τους φόρους μισθωτών υπηρεσιών, τους φόρους επί της ιδιοκτησίας και μεταβίβασης περιουσίας και άλλους φόρους. Σύνολο των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ δηλώνεται το μερίδιο της παραγωγής μιας χώρας που συλλέγονται από την κυβέρνηση μέσω των φόρων. Μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέτρο του βαθμού στο οποίο η κυβέρνηση ελέγχει τους πόρους της οικονομίας. Η φορολογική επιβάρυνση υπολογίζεται με τη λήψη των συνολικών φορολογικών εσόδων που εισπράττονται ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην κυβέρνηση στο σύνολό της (σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετριέται σε USD, USD κατά κεφαλήν, ποσοστό του ΑΕΠ και ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης.

Διάγραμμα 4.1.

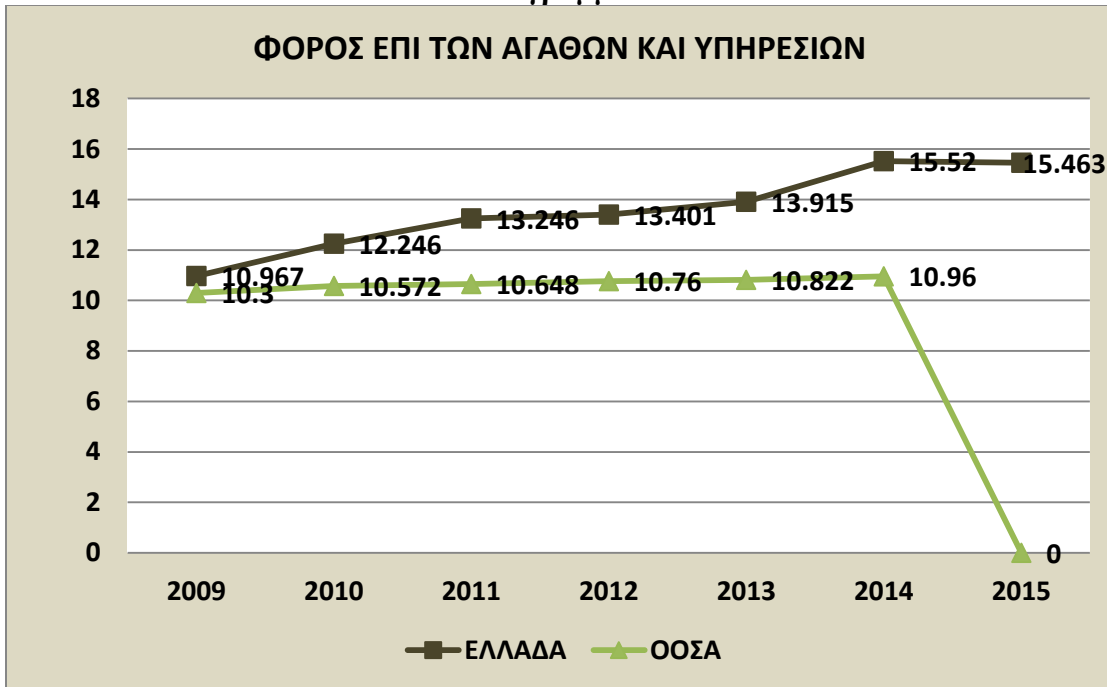

Από την άλλη όμως τα φορολογικά έσοδα περιέχουν και φόρους που προέρχονται και από άλλους φόρους επί των κερδών και της αποταμίευσης κ.α.. Γι' αυτό θα προσπαθήσουμε να υπολογίσουμε μόνο τους φόρους που εισπράττονται και συνδέονται με τη φοροδοτική ικανότητα γι' αυτό θα δώσουμε τους ορισμούς των φορολογικών εσόδων που κατά κάποιο τρόπο εμπεριέχονται στο τρόπο υπολογισμού της φοροδοτικής ικανότητας, σύμφωνα με το OECD.

Έτσι λοιπόν, ως «φόρο εισοδήματος» ορίζονται, οι φόροι που επιβάλλονται επί του καθαρού εισοδήματος (ακαθάριστο εισόδημα μείον επιτρεπόμενες φορολογικές ελαφρύνσεις) και κέρδη κεφαλαίου των φυσικών προσώπων. Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην κυβέρνηση στο σύνολό της (σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετριέται σε ποσοστό τόσο του ΑΕΠ όσο και της συνολικής φορολογίας. Ως «φόρος επί της περιουσίας» ορίζεται ως επαναλαμβανόμενοι και μη επαναλαμβανόμενοι φόροι για τη χρήση, την ιδιοκτησία ή τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας. Περιλαμβάνει τους φόρους

επί της ακίνητης περιουσίας και της καθαρής περιουσίας, φόρους για την αλλαγή της ιδιοκτησίας του ακινήτου μέσω κληρονομιάς ή δωρεάς και τους φόρους επί χρηματοπιστωτικών και κεφαλαιακών συναλλαγών. Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην κυβέρνηση στο σύνολό της (σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετριέται σε ποσοστό τόσο του ΑΕΠ όσο και της συνολικής φορολογίας.

Διάγραμμα 4.2.

Τέλος, οι φόροι επί των αγαθών και υπηρεσιών ορίζονται όλοι οι φόροι που επιβάλλονται επί της παραγωγής, εξαγωγής, πώλησης, μεταβίβασης, μίσθωσης ή παράδοσης αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, ή για τη χρήση των αγαθών ή την άδεια να χρησιμοποιήσει προϊόντα ή να εκτελέσει τις δραστηριότητες. Αποτελούνται κυρίως από την προστιθέμενη αξία και τους φόρους πωλήσεων. Αυτό καλύπτει: multi-σωρευτικούς φόρους, φόροι γενικών πωλήσεων - είτε επιβάλλονται κατά την κατασκευή / παραγωγή, χονδρική ή λιανική, φόρους προστιθέμενης αξίας, ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τους φόρους που επιβάλλονται κατά την εισαγωγή και εξαγωγή εμπορευμάτων, τους φόρους που επιβάλλονται σε σχέση με τη χρήση των αγαθών και των φόρων επί την άδεια να χρησιμοποιήσει τα εμπορεύματα, ή να εκτελέσει ορισμένες

δραστηριότητες, φόρους για την εξόρυξη, επεξεργασία ή παραγωγή μετάλλων και άλλων προϊόντων. Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην κυβέρνηση στο σύνολό της (σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης) και μετριέται σε ποσοστό τόσο του ΑΕΠ όσο και της συνολικής φορολογίας. Τους φόρους αυτούς, έρχεται να τους πληρώσει με έμμεσο τρόπο ο πολίτης μέσω της κατανάλωσης τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4. Αθροισμα Φόρων (% ΑΕΠ και Σύνολο Φόρων)

ΕΤΟΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	10,967	12,246	13,246	13,401	13,915	15,52	15,463
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	4,472	3,975	4,757	6,952	5,97	5,879	0
ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	1,989	1,655	2,334	2,53	2,99	1,437	1,955
ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΦΟΡΩΝ	17,428	17,876	20,337	22,883	22,875	22,836	0

Πηγή:Oecd data

Όπως, αναφέραμε παραπάνω οι δείκτες φορολογίας του παραπάνω πίνακα έχουν προκύψει ως ποσοστό του ΑΕΠ και των φορολογικών εσόδων. Γι' αυτό θα χρειαστούμε και αυτά τα στοιχεία για να προχωρήσουμε στον υπολογισμό της φοροδοτικής ικανότητας με τον ίδιο τρόπο ώστε να μπορούν να συγκριθούν τα δύο μεγέθη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5. Υπολογισμός Φοροδοτικής Ικανότητας (% ΑΕΠ και Σύνολο Φόρων)

ΕΤΟΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	223.147,13	225.654,19	228.650,95	159.090,84	135.355,67	193.859,31	0,00
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	9.110,58	8.653,13	8.720,58	7.860,26	7.499,58	7.404,52	6.301,43
ΑΕΠ	30396,42	28202,72	26141,09	25284,41	26121,39	26454,04	26289,05

ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	5,65	6,12	6,56	4,80	4,03	5,73	0,00
---	------	------	------	------	------	------	------

Πηγή:Oecd data

Αφού ακολουθήσαμε όλη την παραπάνω διαδικασία, ώστε βάση του ορισμού της Φοροδοτικής Ικανότητας, αλλά και χρησιμοποιώντας και στοιχεία που είναι αναρτημένα στον OECD, αλλά και του ορισμούς που δίνει για τους διάφορους δείκτες, καταλήξαμε στην δημιουργία ενός δείκτη Φοροδοτικής Ικανότητας ως ποσοστό του ΑΕΠ και των Φορολογικών Εσόδων για να μπορέσει να συγκριθεί με τον αντίστοιχο δείκτη που επίσης προέκυψε από το άθροισμα τριών δεικτών οι οποίοι αντιστοιχούν στους παράγοντες που προσδιορίζουν την Φοροδοτική Ικανότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6. Σύγκριση Δεικτών

ΕΤΟΣ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΦΟΡΟΔΟΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	5,65	6,12	6,56	4,80	4,03	5,73	0,00
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ-ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΑ	17,43	17,88	20,34	22,88	22,88	22,84	0,00
ΑΠΟΚΛΙΣΗ	-11,78	-11,75	-13,78	-18,08	-18,85	-17,11	0,00

Πηγή:Oecd data

4.3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με το Πίνακα 4.5. καταλήγουμε στα εξής αποτελέσματα συγκρίνοντας τα έτη από 2009 έως 2015, (συγκεκριμένα τα περισσότερα στοιχεία μας σταματούν το 2014

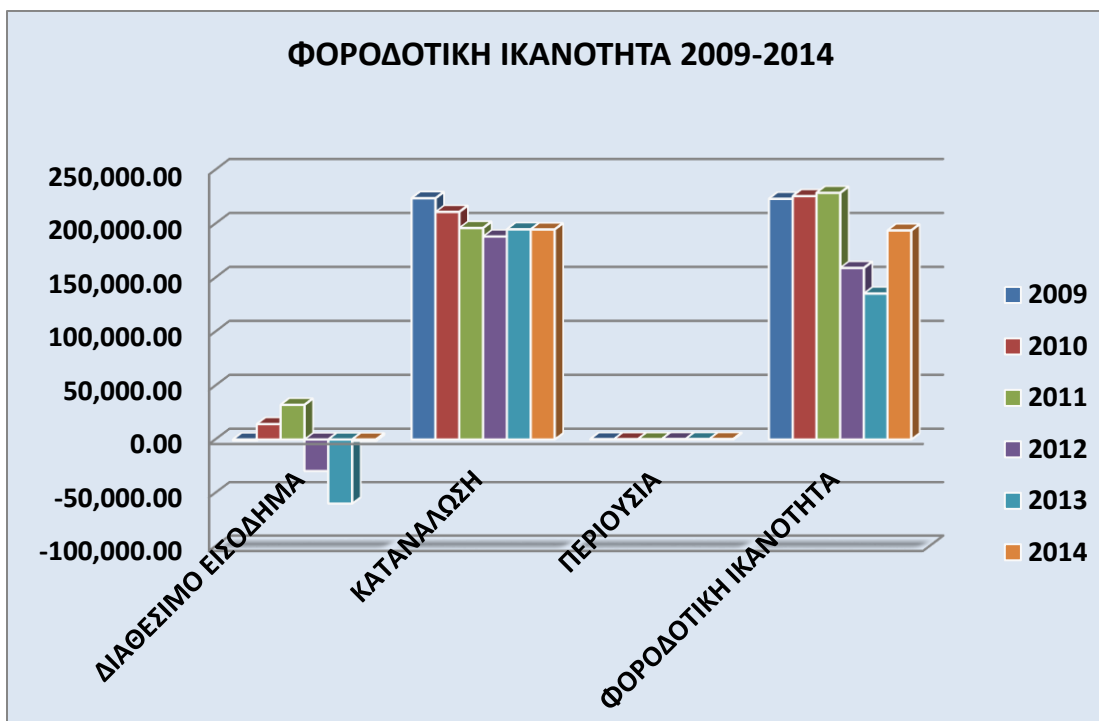
όπου θα αναφερθούμε στην ανάλυση μας), ότι σαν γενικό συμπέρασμα απ' όπου προκύπτει και το αρνητικό του αποτελέσματος είναι ότι Φορολογικό Σύστημα στην Ελλάδα είναι άδικο .

Παρατηρούμε ότι υπάρχει απόκλιση κατά το 2009 , η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως σταθερή με μικρές αποκλίσεις έως το 2011, που συγκεκριμένα είναι 11,71% για το 2009 και μετά 11,78% για το 2010 και 13,78% για το 2011 όπου η χώρα χαρακτηριζόταν από χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ωστόσο, βλέπουμε ότι η ρυθμοί ανάπτυξης αυξάνονται για τα επόμενα έτη έως το 2013 όπου κλείνει με θετικό πρόσημο , σε αντίθεση με το 2014 όπου παρατηρείται μείωση του ρυθμού ανάπτυξης -0,62%.

Παράλληλα, αν παρατηρήσουμε βλέπουμε ότι το άθροισμα που προέκυψε από τους φόρους έχει ανοδική πορεία για τα φορολογικά έσοδα, η οποία κατά κύριο λόγο προκύπτει από αύξηση των φορολογικών εσόδων στα προϊόντα και τις υπηρεσίες . Κάτι το οποίο ακούγεται πολύ λογικό αφού από το 2009 και μετά, έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές αυξήσεις στο Φ.Π.Α. για παράδειγμα, κάτι το οποίο συνοδεύεται και με αύξηση των έμμεσων φόρων. Και πραγματικά σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθούμε στην αύξηση του Φ.Π.Α. σε βασικά καταναλωτικά αγαθά, όπως τα τρόφιμα. Η ακόμα και στους λογαριασμούς ρεύματος και άλλων δημόσιων αγαθών.

Αν θέλουμε τώρα να σχολιάσουμε τα φορολογικά έσοδα από εισοδήματα, αξίζει να σημειωθεί η πτώση μεταξύ 2009 και 2010, τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 4,472 και 3,975, αντίστοιχα , η οποία προέκυψε από τις μειώσεις των μισθών από την άλλη τα επόμενα χρόνια παρατηρείται αύξηση, η οποία συνδέεται με τις αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών για την φορολόγηση κατά κύριο λόγο των ελεύθερων επαγγελματιών, οι οποίοι επωμίστηκαν ένα μεγάλο βάρος της φορολογικής επιβάρυνσης, αλλά και τις μειώσεις που σταδιακά έχει υποστεί το όριο του αφορολόγητου εισοδήματος. Από την άλλη σχετικά με τους φόρους ακινήτων παρατηρείται πάλι μείωση από το 2009 στο 2010 και αύξηση για τα επόμενα έτη. Προφανώς, αυτό προέκυψε και από την αλλαγή στους συντελεστές φορολόγησης των ακινήτων.

Διάγραμμα 4.3.

Τώρα, αν θέλουμε να αναλύσουμε τη Φοροδοτική Ικανότητα των πολιτών παρατηρούμε μια σταθερότητα μεταξύ των ετών 2009 έως 2011, που ισούται με 223.147,13 το 2009, 225.654,19 το 2010 και 228.650,95 το 2011. Στη συνέχεια όμως παρατηρούμε μείωση της φοροδοτικής ικανότητας σε μεγάλο βαθμό με μια μικρή αύξηση για το 2014. Πιο αναλυτικά, το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται από το 2009 έως το 2010 ενώ τα υπόλοιπα χρόνια παρουσιάζει μείωση, αυτό θα μπορούσαμε να το συνδέσουμε με τις μειώσεις των μισθών αλλά και των αποταμιεύσεων των πολιτών εξαιτίας της φορολογικής επιβάρυνσης. Βέβαια, όσο αναφορά τις δαπάνες των καταναλωτών σε αγαθά και υπηρεσίες βλέπουμε ότι μειώνεται κάτι το οποίο προκύπτει από τις αυξήσεις των τιμών των προϊόντων κάτι που οδηγεί τους καταναλωτές σε αλλαγή της καταναλωτικής τους συμπεριφοράς. Ενώ, η καθαρή αξία των νοικοκυριών παραμένει σχετικά σταθερή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7. Κατανάλωση

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	223.701,67	210.975,64	196.105,72	188.218,54	194.872,92	194.750,45
-------------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Αναμφίβολα, το ποσοστό της απόκλισης δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο άδικο φορολογικό σύστημα. Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν αυτή τη διαφορά. Μεγάλη συμμετοχή στην παρερμηνεία της έννοιας «φοροδοτική ικανότητα», σε σχέση με την ακίνητη περιουσία, παρατηρείται εξαιτίας των Κυβερνητικών αποφάσεων για την συστηματική φορολόγησή της, ως η απλή κατοχή και διατήρησή της από τον πολίτη, να είναι και πηγή πλούτου, για παράδειγμα το ΕΝΦΙΑ. Πολύ σημαντικός παράγοντας που τα διαθέσιμα εισοδήματα είναι μειωμένα είναι η μαύρη αγορά εργασίας, αλλά και η φοροδιαφυγή κάτι το οποίο συνδέεται άμεσα και με τους έμμεσους φόρους και τις δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, όπου και τα δύο εμφανίζονται μειωμένα εξαιτίας της φοροδιαφυγής.

Διάγραμμα 4.4.

4.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από την παρούσα εργασία προκύπτει ότι η φορολογική νομοθεσία στην Ελλάδα είναι πλέον σε μια συνεχή αλλαγή αλλά και σύγκρουση. Από την μία η επιβολή νέων δημοσιονομικών μέτρων μέσω των μνημονίων οι όροι που πρέπει να τηρηθούν απέναντι στους Θεσμούς και από την άλλη το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής και η ισορροπία που πρέπει να κρατηθεί με την κοινωνία και τους πολίτες για να καταφέρουν να βγουν όσο το δυνατόν γίνεται πιο αλώβητοι από το νέο φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα.

Από το κεφάλαιο 2, στο οποίο γίνεται η ανάλυση του φορολογικού συστήματος για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα προκύπτει ότι η υπερπληθώρα των νόμων έχει προκαλέσει «σύγχυση» ως προς την ισχύουσα η φορολογική νομοθεσία. Η ψήφιση συνεχώς νέων φορολογικών νόμων καθιστά πιο δύσκολη την επιβολή τους κυρίως για τα επαγγελματίες που καλούνται να εφαρμόσουν καθημερινά τους φορολογικούς νόμους, αφού πρέπει να διευκρινίζουν συνεχώς διατάξεις οι οποίες δεν είναι ξεκάθαρες και να ενημερώνονται συνεχώς για τις τροποποιήσεις αυτών μέσω διευκρινιστικών εγκυκλίων . Επίσης, το πρόβλημα του φορολογικού συστήματος εντείνεται στην Ελλάδα όπως αναφέραμε και από την δυσλειτουργία των Οικονομικών Υπηρεσιών.

Όλα αυτά τα προβλήματα σε συνδυασμό με τα συστήματα που λειτουργούν σε χώρες με φορολογικά συστήματα πολύ πιο ελκυστικά σε εγχώριες και σε ξένες επενδύσεις-ονομαζόμενοι «φορολογικοί παράδεισοι» έχουν σαν αποτέλεσμα να μην αποτελεί πόλο έλξης η χώρα μας γίνεται απωθητική προς νέους αλλά και παλιούς επενδυτές. Και γι αυτό το φαινόμενο των offshore εταιρειών με έδρα αυτές τις χώρες, όλο και αυξάνονται. Εξαιτίας όλων των παραπάνω, οι Έλληνες επιχειρηματίες και όχι μόνο προτιμούν να μεταφέρουν τις εταιρείες τους σε χώρες που το φορολογικό σύστημα είναι πιο ελκυστικό.

Συνακόλουθα, του επιβαρυνμένο φορολογικού συστήματος έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα φαινόμενο το οποίο είναι πλέον παγκόσμιο και οφείλεται σε πολλούς παράγοντες και αυτό που πραγματικά χρειάζεται είναι να δοθούν κίνητρα στους πολίτες για να μην καταφεύγουν σε τέτοιου είδους «μεθοδεύσεις». Για την επίλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής ωστόσο, πρέπει να λειτουργήσουν και τα μέτρα που έχουν ληφθεί και σε παγκόσμια κλίμακα και που με τη σειρά τους επηρεάζουν τα μέτρα που λαμβάνονται για την πάταξη της φοροδιαφυγής σε κάθε χώρα ξεχωριστά, όπως είναι και η Ελλάδα.

Συγκεκριμένα, στις 28/01/2016 η Ευρωπαϊκή ένωση αποφάσισε υιοθετήσει ένα κοινό σχέδιο δράσης (Σχέδιο Δράσης E.E. κατά της φοροαποφυγής (Anti-Tax Avoidance Package –ATA), http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/index_en.htm) για όλα τα κράτη μέλη της , με σκοπό να αντιμετωπιστούν ομοιόμορφα οι προκλήσεις με τις οποίες βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπα τα κράτη-μέλη της E.E., εξαιτίας του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και της καταπολέμησης των πρακτικών φοροαποφυγής, με τη μεταφορά κερδών σε φορολογικούς παραδείσους εκτός της ενιαίας αγοράς.

Παρόμοιους κανόνες³³ έχει εισάγει και το ελληνικό φορολογικό δίκαιο ώστε να παταχθεί και η εγχώρια φοροδιαφυγή. Αναλυτικότερα, ένας γενικός κανόνας για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής, έχει εισαχθεί στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας , ο οποίος κατά τον προσδιορισμό του φόρου η Φορολογική Διοίκηση δύναται να αγνοεί κάθε τεχνητή διευθέτηση, ή σειρά διευθετήσεων, που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και η οποία οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα. Επίσης, κανόνες κατά των καταχρήσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας («κανόνες για τις Ελεγχόμενες Αλλοδαπές Εταιρείες») συναντάμε και στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος . Συγκεκριμένα, εισάγονται για πρώτη φορά στο εσωτερικό δίκαιο κανόνες

³³ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016):Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 84-86)

για την αποτροπή της φοροαποφυγής των εγχώριων εταιρειών, μέσω της μεταφοράς των εσόδων σε θυγατρικές που βρίσκονται σε χώρες με χαμηλή φορολογία.

Ο στόχος των συγκεκριμένων διατάξεων είναι η πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής τόσο σε επίπεδο νομικών (μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων), όσο και σε επίπεδο φυσικών προσώπων. Αν γίνει εφικτή η εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου και των διεθνών πρακτικών και εφαρμοστούν ορθά οι κανόνες τους τότε θα καταφέρουμε να περιορίσουμε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Σε αυτήν την προσπάθεια, σημαντικός είναι και ο ρόλος των πολυμερών ελέγχων³⁴ στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης. Πολυμερής έλεγχος είναι ο συντονισμένος έλεγχος της φορολογικής υποχρέωσης ενός ή περισσότερων φορολογουμένων, που διενεργούν δύο ή περισσότερες χώρες (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε.) στα αντίστοιχα εδάφη τους, για τον οποίο έχουν κοινά ή συμπληρωματικά συμφέροντα. Οι πολυμερείς έλεγχοι μπορεί να αφορούν είτε την έμμεση φορολογία είτε την άμεση, επιτυγχάνοντας ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Περαιτέρω χρήσιμο εργαλείο για τον εντοπισμό των πραγματικών δικαιούχων των αδήλων εισοδημάτων μεταξύ των Ελλήνων πολιτών αποτελεί η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών και συνακόλουθα η λήψη πληροφοριών από την ελληνική Φορολογική Διοίκηση³⁵. Παρόλα αυτά στην Ελλάδα δεν είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματα από την υλοποίηση των παραπάνω δράσεων, τα οποία θα φανούν σε βάθος χρόνου και θα εξαρτηθούν από την ουσιαστική και την έγκαιρη αξιοποίηση των πληροφοριών που θα συλλέγουν οι ελληνικές φορολογικές αρχές, προς το σκοπό εντοπισμού της πραγματικής φοροδιαφυγής (αδήλων εισοδημάτων), διασφαλίζοντας παράλληλα και την αποφυγή της διπλής φορολόγησης.

³⁴ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016):Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 84-86)

³⁵ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016):Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 84-86)

Συνοπτικά οι προτάσεις³⁶ με Βραχυπρόθεσμο Ορίζοντα μπορεί να είναι η μείωση Συντελεστών Φορολογίας και Μη Επιβολή Έκτακτων /Επιπρόσθετων Φόρων στα Δηλωθέντα Εισοδήματα, η χρήση του Πλαστικού Χρήματος και Ηλεκτρονικής Τιμολόγησης, ο φορολογικός Έλεγχος και Επιβολή Κυρώσεων (Εντατικοποίηση Ελέγχων, Επίλυση Διαφορών, Κίνητρα για Εθελοντική Δήλωση Εισοδημάτων). Από την άλλη οι προτάσεις με Μεσοπρόθεσμο Ορίζοντα είναι η Οργάνωση Φορολογικών Αρχών, η Τεχνολογική Οργάνωση (Εκσυγχρονισμός Φορολογικής Διοίκησης / Δημιουργία Ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης), η κατάλληλη εκπαίδευση / κατάρτιση υπαλλήλων Φορολογικής Διοίκησης, η αύξηση των Αποδοχών των υπαλλήλων Φορολογικής Διοίκησης και τιμωρία φαινομένων Διαφθοράς – Δημιουργία Αντικινήτρων Διαφθορά. Ενώ μακροπρόθεσμες προτάσεις θα μπορούσε να είναι η δημιουργία Σταθερού και Απλοποιημένου Φορολογικού Συστήματος Διαρθρωτικές Αλλαγές στη Δομή των Επιχειρήσεων και η αλλαγή του Αναπτυξιακού Μοντέλου ή η δημιουργία Φορολογικής Συνείδησης

Αναμφίβολα θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στο κομμάτι της Φοροδοτικής Ικανότητας, πρέπει η Φορολογική Διοίκηση να καταφέρει να καλύψει το χάσμα που έχει προκύψει μεταξύ των φορολογικών εσόδων που εισπράττει και αυτά που ο έλληνας φορολογούμενος μπορεί τελικά να δώσει. Σίγουρα, βιώνουμε μια δύσκολη κατάσταση στη χώρα μας , ωστόσο ένα άδικο φορολογικό σύστημα δεν μειώνει το πρόβλημα απεναντίας το οξύνει. Όσο πιο αδικημένοι νιώθουν και ανήμποροι να ανταπεξέλθουν στις φορολογικές επιβαρύνσεις τόσο περισσότερο θα καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή, στη μαύρη εργασία και σε χώρες που θα μπορούν να επενδύσουν και να έχουν οφέλη.

Τέλος, αν θα θέλαμε να δώσουμε μια νέα διάσταση συνέχεια στη συγκεκριμένη εργασία θα μπορούσαμε να κάνουμε μια πιο εξονυχιστική ανάλυση των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη φοροδιαφυγή σε παγκόσμιο επίπεδο και σε κάθε χώρα του ΟΟΣΑ ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παράδειγμα. Θα μπορούσαμε επίσης να όπως συγκρίναμε τη φοροδοτική ικανότητα στην Ελλάδα σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα , και αντιστοίχως

³⁶ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016):Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της (Σελ 87-119)

να κάνουμε το ίδιο για τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες χώρες, και σε περίπτωση που δεν προκύψουν τέτοιες αποκλίσεις, να εξετάσουμε τα φορολογικά μέτρα που έχουν ληφθεί ώστε να συμβεί αυτό. Ή και κάτι το οποίο δεν μπορεί να γίνει άμεσα αλλά σε βάθος ενός ή δύο χρόνων είναι να γίνει αξιολόγηση του νέου φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα ή ακόμα και να εξετάσουμε κατά πόσο τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την πάταξη της φοροδιαφυγής είναι αποτελεσματικά και αυτό μπορεί να γίνει είτε βασιζόμενη σε μια θεωρητική βάση ή και αξιολογώντας δεδομένα, όπως για παράδειγμα τα έσοδα από φόρους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- ❖ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF
- ❖ <http://www.tovima.gr/files/1/2013/07/09/%CE%91%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97.pdf>
- ❖ Κριστιάνα Γιάτσε -(Πάτρα 2013) :Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
- ❖ http://www.acci.gr/acci/Portals/0/Departments/keme/national/%CE%97_%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91_%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D_%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%97.pdf
- ❖ Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη, το ΣτΕ και ο ΕΝΦΙΑ (<http://foroline.gr/archives/12895>)

- ❖ <http://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/609-638%20Rapanos%202014.pdf>
- ❖ <http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2016/Files/oikonomiki-analisi-ependitiki-stratigiki/oikonomiki-analisi-ellinikis-oikonomias-kladikes-meletes/forologiki-diarthrosi-in-Greece-and-EE.pdf>
- ❖ <http://www.toxrima.gr/aytoi-einai-oi-forologikoi-paradeiso/>
- ❖ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BF%CF%82
- ❖ <https://rproject.gr/article/pagkosmia-oikonomia-forologikoi-paradeisoi-kai-offshore-etaireies>
- ❖ <http://www.zougla.gr/money/article/forologiki-paradisi-to-louksempourgo-ke-i-olandia>
- ❖ Ιωάννα Βασιλοπούλου - (Πρέβεζα 2014): «ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΙΑΚΩΝ.» - http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/875/log_20140011.pdf?sequence=1

- ❖ Ernst & Young (EY)- Ιούνιος (2016): «Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα- Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της.» http://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2016/06/tex_evasion_version_240616_2.pdf
- ❖ <http://www.forologikanea.gr/news/pos-upologizontai-oi-prokataboles-forou-eisodimatos-fusikon-prosopon-55-apo-tin-1-1-2014/>
- ❖ Εμμανουήλ Πετράκης -(Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2015)- «Μελέτη καταγραφής και συγκριτικής αξιολόγησης του φορολογικού πλαισίου που διέπει τις τουριστικές επιχειρήσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς» - http://new.insete.gr/portals/default/Skins/Insete/meletes/forologika_vari.pdf
- ❖ Συγκουρίδου Αθηνά- (Καβάλα 2011)- «Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα: μια διαχρονική προσέγγιση σε θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο»
- ❖ Greece Selected Issues – June 2013- International Monetary Fund Washington, D.C. - <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13155.pdf>
- ❖ <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm> (Στοιχεία πίνακες)
- ❖ Π. Καλαϊτζιδάκης – Σ. Καλυβίτης- «Εισαγωγή στην οικονομική μεγένθυση» (<http://www.aueb.gr/users/kalyvitis/ch1.pdf>)